

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ**

Διπλωματική Εργασία

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ

Κυνουργιοπούλου Γρηγορία

Αθήνα, 2021

Εγώ, η Γρηγορία Κυνουργιοπούλου βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Στην οικογένεια μου

Περίληψη

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν στρατηγικό συστατικό κυρίως για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες, όπως η Ινδία, καθώς συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην επέκταση της βιομηχανίας, της έρευνας και ανάπτυξης, αλλά κυρίως της εκπαίδευσης και λειτουργούν ως μέσα ενίσχυσης της χώρας τόσο σε οικονομικό όσο και βιοτικό επίπεδο.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τον ρόλο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ινδία και αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται ο ορισμός των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και γίνεται ιστορική ανασκόπηση των ΑΞΕ στην Ινδία καθώς και αναφορά στην οικονομία της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρατίθεται το θεωρητικό πλαίσιο των ΑΞΕ όπως τα γενικά κίνητρα και αντικίνητρα προσέλκυσης ΑΞΕ, οι τύποι διάκρισης και υλοποίησής τους καθώς και οι επιπτώσεις στις χώρες προέλευσης και υποδοχής αντίστοιχα.

Το τρίτο κεφάλαιο εστιάζει στην περίπτωση της Ινδίας όπου γίνεται αναφορά στην πορεία της χώρας μετά τις μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του 1990 και αναλύει τα μέτρα που πάρθηκαν κυρίως από την κυβέρνηση Μόντι για την προσέλκυση ΑΞΕ στην Ινδία.

Το τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο εξετάζει τις επιπτώσεις της πανδημίας στην εισροή ΑΞΕ, αλλά και το τι συνεπάγεται μετά την πανδημία.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο παραθέτουμε τα συμπεράσματα της βιβλιογραφικής έρευνας καθώς και ζητήματα τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω έρευνα.

Πίνακας περιεχομένων

Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	7
Εισαγωγή.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	9
ΑΞΕ: Ορισμός, Μεθοδολογία και Θεωρητικό πλαίσιο	9
1.1 Εισαγωγή.....	9
1.2 Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	9
1.3 Μορφές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.....	12
1.4 Τομείς προσέλκυσης ΑΞΕ.....	14
1.5 Προσδιοριστικοί Παράγοντες ΑΞΕ.....	15
1.6 Βασικοί Τύποι Διάκρισης ΑΞΕ.....	17
1.7 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής.....	20
1.8 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα προέλευσης.....	23
1.9 Συμπέρασμα.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	25
Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	25
2.1 Εισαγωγή.....	25
2.2 Γεωγραφικό Πλαίσιο: Ινδία.....	25
2.3 Οικονομία.....	27
2.4 Σύντομη ιστορική αναδρομή των ΑΞΕ στην Ινδία	28
2.5 Συμπέρασμα.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	30
Η περίπτωση της Ινδίας	30
3.1 Εισαγωγή.....	30
3.2 Η Ινδία μετά την απελευθέρωση της αγοράς	30
3.3 Κυβερνητικές Πρωτοβουλίες με στόχο την προσέλκυση ΑΞΕ στην Ινδία.....	32
3.4 Κίνητρα για ΑΞΕ στην Ινδία	35
3.5 Αποτρεπτικοί Παράγοντες για ΑΞΕ στην Ινδία	38
3.6 Κύριοι Ξένοι Επενδυτές	39
3.7 Οδοί Έγκρισης ΑΞΕ	43
3.8 Τομείς για Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	44
3.9 Ιδιωτικές Επενδύσεις vs Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	48
3.10 Συμπέρασμα.....	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	51
4.1 Εισαγωγή	51
4.2 Οι επιπτώσεις της πανδημίας Covid19 στις εισροές ΑΞΕ	51
4.3 Η μετα-COVID εποχή	56
4.4 Συμπέρασμα	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	58
Συμπεράσματα της έρευνας	58
Βιβλιογραφία	61

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Οι 5 κορυφαίες χώρες – επενδυτές στην Ινδία κατά την περίοδο 2015-2021, σε δολάρια.

Διάγραμμα 2: Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ινδία για το οικονομικό έτος 2021, σε ρουπίες.

Διάγραμμα 3: Ανάπτυξη ΑΕΠ Ινδίας για το έτος 2020.

Διάγραμμα 4: Οι 5 κορυφαίες χώρες-αποδέκτες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, 2020.

Διάγραμμα 5: Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας 2021.

Εισαγωγή

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ινδία υιοθέτησε μια σειρά μεταρρυθμίσεων στην ελεύθερη αγορά που τροφοδότησαν την ανάπτυξη της μεσαίας τάξης και το εξαιρετικά μορφωμένο και καλά εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό της έκανε την Ινδία ένα από τα παγκόσμια κέντρα υψηλής τεχνολογίας που ξεκίνησε στα τέλη του 20ου αιώνα και παράγαγε σημαντικούς ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης.

Τα τελευταία χρόνια η Ινδία έχει καταφέρει να βρίσκεται ανάμεσα στους μεγαλύτερους αποδέκτες ξένων κεφαλαίων και να ισχυροποιεί τη θέση της παγκοσμίως, ολοένα και περισσότερο. Αυτό όμως δε φαίνεται να ισχύει και στο εσωτερικό της, καθώς συνεχίζει να παραμένει μία από τις φτωχότερες χώρες και βρίσκεται αντιμέτωπη, στον τομέα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων με έναν ισχυρό αντίπαλο όπως η Κίνα.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να ερευνηθεί και να παρουσιάσει τις αλλαγές που επέφεραν οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην ινδική οικονομία μετατρέποντας την Ινδία σε μια από τις ισχυρότερες οικονομίες, αλλά κι έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς ξένων επενδύσεων διεθνώς. Επιπλέον, συνεισφέρει στην ήδη υπάρχουσα γνώση γύρω από τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και ερευνά στο αν τελικά τα ξένα κεφάλαια μπορούν να φέρουν ανάπτυξη σε μία αναδυόμενη οικονομία όπως αυτή της Ινδίας.

Η πτυχιακή βασίστηκε σε βιβλιογραφική έρευνα και διαδικτυακές πηγές. Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν αναλύονται και ερμηνεύονται με βάση τα ιστορικά και στατιστικά δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΑΞΕ: Ορισμός, Μεθοδολογία και Θεωρητικό πλαίσιο

Ορισμός - Μορφές – Τομείς Προσέλκυσης – Προσδιοριστικοί Παράγοντες – Βασικοί Τύποι Διάκρισης ΑΞΕ – Επιπτώσεις στη χώρα υποδοχής – Επιπτώσεις στη χώρα προέλευσης

1.1 Εισαγωγή

Για να ξεκινήσουμε την ανάλυσή μας για το ρόλο των Άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ινδία, πρέπει να θέσουμε το θεωρητικό υπόβαθρο και να καθορίσουμε το γενικό τους πλαίσιο. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναπτύξουμε συγκεκριμένα τους τομείς προσέλκυσης και τους προσδιοριστικούς παράγοντες των ΑΞΕ, τους βασικούς τύπους διάκρισης και τις επιπτώσεις αυτών στη χώρα υποδοχής και στη χώρα προέλευσης.

1.2 Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Άμεση Ξένη Επένδυση (ΑΞΕ) ορίζεται η επένδυση από ιδιώτες ή εταιρεία του εξωτερικού σε μια τοπική επιχείρηση, που συνήθως περιλαμβάνει την αγορά πλειοψηφικού ποσοστού του μετοχικού κεφαλαίου με δικαίωμα ψήφου (Λεξικό της Σύγχρονης Οικονομίας, 2003).¹

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, ως ΑΞΕ αναφέρεται μια διεθνής επένδυση που αποσκοπεί στη δημιουργία συνεχούς ενδιαφέροντος μεταξύ του άμεσου επενδυτή στη χώρα προέλευσης και της αποδέκτριας επιχείρησης στη χώρα υποδοχής. Με τον όρο συνεχές ενδιαφέρον χαρακτηρίζεται η ύπαρξη μακροχρόνιας σχέσης συμφέροντος μεταξύ του επενδυτή και της επιχείρησης καθώς και σημαντικό ποσοστό επιρροής του επενδυτή στη διοίκηση της εταιρείας, στη χώρα υποδοχής.² Το συνεχές ενδιαφέρον αποδεικνύεται όταν ο

¹ Λεξικό της Σύγχρονης Οικονομίας, Θεωρητικής & Εφαρμοσμένης, Έκδοση 2^η, 2003, Εκδόσεις Σταφυλίδη

² *Glossary of Foreign Direct Investment – Terms and Definitions*, [No date], www.imf.org

άμεσος επενδυτής κατέχει, τουλάχιστον, το 10% των δικαιωμάτων ψήφου της επιχείρησης στην ξένη χώρα όπως και την πρόσβαση στα οικονομικά θέματα της εταιρείας (OECD, 2008).³

Οι Graham και Krugman (1995) αναφέρουν ως ΑΞΕ τις διεθνείς ροές κεφαλαίων με τις οποίες μια επιχείρηση σε μια χώρα δημιουργεί ή επεκτείνει μια θυγατρική της σε μια ξένη χώρα. Επιπλέον, για την πραγματοποίηση μιας ΑΞΕ δεν απαιτείται μόνο η μεταβίβαση πόρων, αλλά και η απόκτηση ελέγχου αφού η θυγατρική αποτελεί τμήμα της ίδιας οργανωτικής δομής με τη μητρική εταιρεία.⁴

Ο Dunning (1992) παραθέτει την ΑΞΕ ως μια επένδυση που γίνεται έξω από τη χώρα του επενδυτή, αλλά μέσα στην εταιρεία του. Ο επενδυτής έχει τον έλεγχο των πόρων που μεταφέρονται. Η ΑΞΕ αποτελείται από ένα πακέτο επενδυτικών και ενδιάμεσων αγαθών όπως το κεφάλαιο, η τεχνολογία, τα διοικητικά προσόντα, η πρόσβαση στις αγορές και η επιχειρηματικότητα.⁵

Ο Κυρκίλης (2010) ορίζει την ΑΞΕ ως την ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό οι οποίες είναι μερικώς ή ολικώς ιδιοκτησία της μητρικής εταιρείας και περιλαμβάνει τη μεταφορά πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός πακέτου διακριτών, αλλά ταυτόχρονα συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών, αναγκαίο για την επιτυχή πραγματοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας και της εμπορικής διάθεσης του προϊόντος. Οι εισροές αυτές μπορεί να είναι υλικές, π.χ. μετοχικό κεφάλαιο ή άυλες, π.χ. τεχνογνωσία (know-how). Επίσης η μεταφορά των πόρων δεν έχει τη μορφή μιας εμπορικής συναλλαγής μεταξύ δύο ανεξάρτητων επιχειρήσεων, αλλά πραγματοποιείται εντός της ίδιας επιχείρησης μεταξύ της μητρικής και μιας θυγατρικής της, της οποίας ιδιοκτήτης είναι η μητρική εταιρεία και η οποία είναι εγκατεστημένη σε χώρα ξένη προς τη χώρα καταγωγής της μητρικής επιχείρησης. Τέλος, ο έλεγχος παίζει σημαντικό ρόλο στις ΑΞΕ καθώς ασκείται όχι μόνο μέσω της πλειοψηφικής συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο

³ OECD, (2008), *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, 4th, OECD

⁴ Graham, M. Edward & Krugman, Paul (1995), *Foreign Direct Investment in the United States*, 3rd, Washington, DC, Peterson Institute for International Economics

⁵ Dunning, H. John, (1992), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Great Britain, Addison – Wesley Publishing Company

της θυγατρικής, αλλά κι όταν υπάρχει συμμετοχή μειοψηφίας. Η μητρική εταιρεία καθορίζει τη συμπεριφορά της θυγατρικής σε μια σειρά από ζητήματα στρατηγικής σημασίας με την κατοχή ενός, γενικά αποδεκτού, ποσοστού 25% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής εταιρείας για την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου.⁶

⁶ Κυρκίλης, Δημήτριος, (2010), *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, 2^η, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική

1.3 Μορφές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Οι ΑΞΕ παίρνουν διάφορες μορφές ανάλογα με τα ποσοστά ιδιοκτησίας του επενδυτή, την εξαγορά ή τη συγχώνευση των εταιρειών. Οι κύριες μορφές ΑΞΕ είναι οι εξής:⁷

Θυγατρική Αποκλειστικής Ιδιοκτησίας (Wholly owned subsidiary)

Όταν μια επιχείρηση εξαγοράζει πλήρως μια ήδη υπάρχουσα ή ιδρύει μια νέα σε ξένη χώρα, αποτελώντας τον μοναδικό μέτοχο. Η νεοϊδρυθείσα θυγατρική επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως Greenfield Strategy ενώ η τοπική επιχείρηση αποκτήθηκε μέσω εξαγοράς (Acquisition Strategy). Με αυτή τη μορφή δημιουργούνται συχνά οικονομίες κλίμακας⁸ λόγω αύξησης της συνολικής παραγωγής μητρικής και θυγατρικής εταιρείας.

Κοινοπραξία (Joint Venture)

Η συνεργασία δύο ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μία ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία ή την εξαγορά μιας ήδη υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης. Η κοινοπραξία προβλέπει τη συνεισφορά κεφαλαίων, τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και ανθρωπίνου δυναμικού με στόχο μια νέα μορφή επένδυσης ή επιχειρηματικής δράσης για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου έργου, πολλές φορές με χρονικά όρια.

Συγχώνευση & Απόκτηση (Merger & Acquisition)

Η συνένωση μιας τοπικής επιχείρησης με μια άλλη σε αλλοδαπή χώρα, με στόχο την αναδιάρθρωση της μικρότερης ή πιο αδύναμης επιχείρησης. Το εταιρικό σχήμα που προκύπτει είναι μικτό και μόνιμο και οι ιδιοκτήτες των μικρότερων επιχειρήσεων ανταμείβονται με μετοχές της νέας εταιρείας. Τέτοιου είδους ΑΞΕ συναντώνται συχνά στον τραπεζικό τομέα ή σε μεγάλες πολυεθνικές.

⁷ Bitzenis, A. (2009), *The Balkans: Foreign Direct Investment and EU Accession*, Surrey, Ashgate Publishing.

⁸ Οικονομίες Κλίμακας (Economies of Scale) επιτυγχάνονται όταν μειώνεται το μέσο συνολικό κόστος και αυξάνεται η ποσότητα παραγωγής.

Μερική Εξαγορά (Partial Acquisition)

Η απόκτηση μέρους μετοχών μιας ημεδαπής επιχείρησης. Η εξαγορά μπορεί να έχει αμοιβαίο χαρακτήρα, δηλαδή την ανταλλαγή πακέτων μετοχών μεταξύ των δύο επιχειρήσεων. Η συνεργασία τους έγκειται στη μεταφορά εισροών όπως ανταλλαγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, κοινή έρευνα για την ανάπτυξη νέας τεχνολογίας ή νέων προϊόντων κ.α.

Επένδυση Brownfield

Η απόκτηση μιας υπάρχουσας επιχείρησης σε αλλοδαπή χώρα και η μετέπειτα ανάπτυξη μιας καινούργιας παραγωγικής μονάδας. Σε μια Brownfield επένδυση οι εταιρείες ανιχνεύουν διαθέσιμα κτίρια στη χώρα υποδοχής που είναι συμβατά με τα επιχειρηματικά μοντέλα και τις διαδικασίες παραγωγής τους.⁹ Το πλεονέκτημα μιας τέτοιας επένδυσης είναι ότι οι εγκαταστάσεις είναι ήδη κατασκευασμένες και αυτό μειώνει το κόστος εκκίνησης, αλλά και τον χρόνο έναρξης της επιχείρησης στη χώρα υποδοχής.

Ωστόσο, ακόμη κι αν οι εγκαταστάσεις προϋπήρχαν και είχαν χρησιμοποιηθεί για παρόμοια λειτουργία, σπάνια μια εταιρεία βρίσκει εγκαταστάσεις με τον τύπο κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και τεχνολογίας που να ταιριάζει απόλυτα στους σκοπούς της. Τέλος, εάν το ακίνητο είναι μισθωμένο, ενδέχεται να υπάρχουν περιορισμοί στο είδος των βελτιώσεων που μπορούν ή χρειάζεται να γίνουν.

Επένδυση Greenfield

Η δημιουργία μιας καινούργιας επιχείρησης, σε αλλοδαπή χώρα, με αποκλειστικά δικές της, νέες εγκαταστάσεις και καινούργιο εξοπλισμό.

Οι λόγοι για τους οποίους μια εταιρεία αποφασίζει να κατασκευάσει τις εγκαταστάσεις της αντί να αγοράσει ή να μισθώσει είναι γιατί έχουν το προνόμιο της ευελιξίας όσον αφορά τον σχεδιασμό και την αποτελεσματικότητα για την κάλυψη των αναγκών του έργου και φυσικά το κόστος. Στις επενδύσεις Brownfield οι επενδυτές αναγκάζονται να κάνουν

⁹ Segal Troy, (2021), *Greenfield vs. Brownfield Investments: What's the Difference?*, Investopedia, 26/07/2021, www.investopedia.com, <https://www.investopedia.com/>

προσαρμογές στις εγκαταστάσεις με βάση τον υπάρχοντα σχεδιασμό και να δαπανήσουν επιπλέον χρήματα στη συντήρηση των παλιών και πολύ συχνά χρησιμοποιημένων εγκαταστάσεων. Στις Greenfield επενδύσεις η συντήρηση των νέων εγκαταστάσεων στοιχίζει λιγότερο και μπορεί να προσελκύσει εργαζομένους αφού λειτουργεί ως είδος διαφήμισης για την εταιρεία.

Τα μειονεκτήματα των Greenfield επενδύσεων σχετίζονται κυρίως με το κατασκευαστικό κόστος το οποίο είναι σαφέστατα υψηλότερο, αλλά και τους κινδύνους που ελλοχεύουν σχετικά με τους τοπικούς κανονισμούς και την τοπική εργασία.

1.4 Τομείς προσέλκυσης ΑΞΕ

Το ενδιαφέρον για ΑΞΕ εξαρτάται από τη χώρα υποδοχής, το πόσο ελεύθερη είναι η οικονομία της, το κόστος και το όφελος της εκάστοτε επένδυσης. Οι προσέλκυση ΑΞΕ διαφοροποιείται αναλόγως με τους παραγωγικούς τομείς μιας χώρας. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ΑΞΕ παρατηρείται:

Σε τεχνολογικά πιο ανεπτυγμένους τομείς, έντασης γνώσης, όπως ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός και οι φαρμακοβιομηχανίες, αλλά και σε τομείς μαζικής παραγωγής, όπως οι αυτοκινητοβιομηχανίες.

Επίσης οι κλάδοι έντασης υλικών, δηλαδή βιομηχανίες που προμηθεύουν την αγορά με προϊόντα που δεν μπορούν να παραχθούν στη χώρα προέλευσης, όπως το πετρέλαιο, φαίνεται ότι λειτουργούν σαν πόλος έλξης για τα ξένα κεφάλαια.

Τέλος συσσώρευση ΑΞΕ παρατηρείται και σε επιχειρήσεις έντασης κεφαλαίου, όπως μεταποιητικές βιομηχανίες που παράγουν διαφοροποιημένα προϊόντα με μεγάλη ζήτηση.¹⁰

¹⁰ ¹⁰ Dunning, H. John, (1992), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Great Britain, Addison – Wesley Publishing Company

1.5 Προσδιοριστικοί Παράγοντες ΑΞΕ

Κάθε χώρα υποδοχής επενδύσεων παρέχει διαφορετικά κίνητρα για ΑΞΕ στον ξένο επενδυτή και κατ' επέκταση διαφορετικό τρόπο προσέγγισης τους. Στόχος της επενδύτριας επιχείρησης είναι να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της, βγαίνοντας στην παγκόσμια αγορά και να μειώσει τους ενδεχόμενους κινδύνους που προκύπτουν. Οι παράγοντες που επηρεάζουν τους επενδυτές να επιλέξουν τη χώρα εγκατάστασης καθορίζονται από το θεσμικό, κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής.¹¹ Οι κυριότεροι αυτών είναι:

Η εκπαίδευση, η άριστη κατάρτιση και η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού, το κόστος εργασίας και το τεχνολογικό επίπεδο της ξένης χώρας. Πολυεθνικές έντασης γνώσης αναζητούν εξειδικευμένο και άριστα εκπαιδευμένο δυναμικό, με υψηλά επίπεδα παραγωγικότητας, καινοτομίας και ευρεσιτεχνίας σε συνδυασμό με χαμηλές απολαβές.

Το σταθερό οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον. Μια χώρα με ρίσκο πολέμων ή συγκρούσεων, συχνές αναταραχές και πολιτική ή κοινωνική αστάθεια δε θα προσέλκυε ποτέ ΑΞΕ. Χώρες που βρίσκονται σε οικονομική κρίση ή χώρες με υψηλά ποσοστά τρομοκρατίας είναι απαγορευτικές, όπως και χώρες όπου υπάρχει μεγάλο ποσοστό διαφθοράς, κυρίως σε κυβερνητικό επίπεδο.

Το μέγεθος της αγοράς μιας χώρας, η γεωγραφική της θέση και το εξωτερικό και εσωτερικό επενδυτικό της περιβάλλον είναι σημαντικοί παράγοντες για τους ξένους επενδυτές. Ένα ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον, συνήθως φιλελεύθερο, με μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα, αλλά και απλές διαδικασίες και νόμους, το οποίο προστατεύεται από εξωτερικό ανταγωνισμό θεωρείται πρόσφορο έδαφος για επενδυτική ανάπτυξη.

Η ύπαρξη φυσικών πόρων και πρώτων υλών κυρίως για επενδύσεις που αφορούν τον πρωτογενή τομέα, όπως εξόρυξη πετρελαίου ή μεταλλευμάτων και η ύπαρξη υποδομών και δικτύων, τόσο περιβαλλοντικών όσο και

¹¹ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (2014), *Μελέτη για τις επενδύσεις στην Ελλάδα*, Αθήνα, ΚΕΠΕ

ερευνητικών. Η ηλεκτροδότηση, οι τηλεπικοινωνίες και η καλή σύνδεση οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου είναι παράγοντες που εξετάζουν οι επενδυτές πριν εφαρμόσουν το επενδυτικό τους σχέδιο. Αξίζει να αναφερθεί ότι κάποιοι επενδυτές παίρνουν το ρίσκο να επενδύσουν στη βελτίωση των υποδομών μιας χώρας, όταν αναγνωρίζουν ότι αυτή θα είναι προς το συμφέρον τους.

Το παρελθόν της χώρας υποδοχής σε προσέλκυση ΑΞΕ. Η επένδυση σε μια χώρα που δεν έχει υπάρξει στο παρελθόν έδαφος για ξένα επενδυτικά κεφάλαια μπορεί να αποδειχθεί, σε μεγάλο βαθμό, ρίσκο. Οι επενδύτριες εταιρείες αναζητούν πάντα άμεσα αποτελέσματα, χωρίς κινδύνους.

Η διαφάνεια όσον αφορά τους κυβερνητικούς μηχανισμούς και επενδυτικούς κανόνες και η ανυπαρξία διαφθοράς είναι στοιχεία με θετικό πρόσημο για τα ξένα κεφάλαια. Επιπλέον η χώρα υποδοχής θα πρέπει να παρέχει αποτελεσματικές νομικές και θεσμικές διαδικασίες μέσα σε ένα ξεκάθαρο νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο.

Οι φορολογικές διευκολύνσεις, η αποφυγή διπλής φορολογίας, οι επιχορηγήσεις, τα κυβερνητικά κίνητρα καθώς και οι συμφωνίες για προστασία των επενδύσεων και από τις δύο πλευρές. Αντίθετα, η γραφειοκρατία, οι χρονοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες, είναι ανασταλτικός παράγοντας για τους επενδυτές.

Τα μεγάλα ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών και ο πληθωρισμός επηρεάζουν αρνητικά την προσέλκυση ΑΞΕ. Μια αύξηση του πληθωρισμού στη χώρα υποδοχής είναι επιζήμια για τους επενδυτές.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας αγοράς και η πιστοληπτική ικανότητα της εκάστοτε χώρας υποδοχής καθώς και ένα ανεπτυγμένο χρηματοοικονομικό σύστημα που παρέχει πρόσβαση σε μεγάλα κεφάλαια.

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες αλλάζουν ανά τον επενδυτή· ένας θετικός παράγοντας μπορεί για κάποια άλλη επιχείρηση να είναι αρνητική μεταβλητή και το αντίστροφο. Όλα εξαρτώνται από την οργάνωση και τους μακροπρόθεσμους στόχους μιας πολυεθνικής, αν θέλει να δημιουργήσει κάτι πρωτοπόρο και να καλύψει κενά στην αγορά της ξένης χώρας ή αν θέλει να

είναι αποδέκτης γνώσεων, τεχνολογίας και εξειδίκευσης από τη χώρα υποδοχής.

Αν πάρουμε ως παράδειγμα μια χώρα με ανεπαρκές ή ακόμη και ανύπαρκτο εκπαιδευτικό σύστημα, υπάρχουν δύο όψεις: μια επιχείρηση μπορεί να θεωρήσει ένα προβληματικό σύστημα αρνητικό παράγοντα γιατί δε θα ωφεληθεί από τεχνογνωσία και εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, ενώ για μια άλλη επιχείρηση εκλαμβάνεται ως θετικός παράγοντας, αφού μπορεί να επενδύσει, φέρνοντας την τεχνογνωσία και την εκπαίδευση και να έχει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην περιοχή.

1.6 Βασικοί Τύποι Διάκρισης ΑΞΕ

Οι επενδύσεις διαφοροποιούνται βάσει των στόχων, των κινήτρων και της στρατηγικής των πολυεθνικών. Σύμφωνα με τον Dunning (1992) οι ΑΞΕ χωρίζονται σε επιθετικές και αμυντικές, αναλόγως τους στρατηγικούς στόχους της επενδύτριας εταιρείας. Επιθετική δραστηριότητα σημαίνει ότι η επενδύτρια εταιρεία παίρνει προληπτικές δράσεις προκειμένου να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της και να εξελίξει τη στρατηγική της. Αμυντική δραστηριότητα είναι η αντίδραση της επενδύτριας εταιρείας στις δράσεις, υφιστάμενες ή δυνητικά πιθανές, των ανταγωνιστών ή των ξένων κυβερνήσεων ώστε να διαφυλάξει τη θέση της στην παγκόσμια αγορά.¹² Οι βασικοί τύποι ΑΞΕ είναι οι εξής:

ΑΞΕ προς αναζήτηση φυσικών πόρων (The resource seekers)

Οι επιχειρήσεις επενδύουν στο εξωτερικό προκειμένου να βρουν συγκεκριμένους πόρους, ανάλογα με τον τομέα που δρουν, σε χαμηλότερο κόστος, με αποτέλεσμα να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και κερδοφόρες απ' ότι αν έμεναν εντός των συνόρων τους. Υπάρχουν τρεις τύποι δραστηριοτήτων προς αναζήτηση πόρων:

¹² Dunning, H. John, (1992), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Great Britain, Addison – Wesley Publishing Company

Φυσικοί πόροι ή υπηρεσίες. Κύριοι επενδυτές είναι κατασκευαστές ή παραγωγοί του πρωτογενούς τομέα που αναζητούν χαμηλότερο κόστος, αλλά και υπηρεσίες που εκμεταλλεύονται τοπικές πηγές. Τέτοια παραδείγματα είναι το πετρέλαιο, τα γεωργικά προϊόντα, αλλά και ο τουρισμός, η ενοικίαση αυτοκινήτων και οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

Φθινό και ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό. Επιχειρήσεις σε ανεπτυγμένες χώρες με υψηλό κόστος εργασίας, οι οποίες ιδρύουν θυγατρικές προσλαμβάνοντας ανειδίκευτο ή ημί-ανειδίκευτο προσωπικό με χαμηλό κόστος.

Τεχνολογία, διοίκηση και οργάνωση. Πολυεθνικές που επιθυμούν να αναπτύξουν τις τεχνολογικές ικανότητες και τα οργανωτικά και διοικητικά προσόντα τους.

ΑΞΕ προς αναζήτηση αγορών (The market seekers)

Επιχειρήσεις που επενδύουν σε ξένη χώρα με σκοπό τον εφοδιασμό της τοπικής ή γειτονικής αγοράς με προϊόντα ή υπηρεσίες. Οι ΑΞΕ προς αναζήτηση αγορών γίνονται είτε για να διατηρηθεί ή να προστατευθεί μια υπάρχουσα αγορά, είτε για να βρεθεί μια καινούργια. Οι λόγοι που ωθούν μια πολυεθνική στην αναζήτηση αγοράς, πέρα από το μέγεθος της αγοράς και τις προοπτικές ανάπτυξης είναι:

Η προσαρμογή των προϊόντων στις τοπικές ανάγκες και δεδομένα και αναλόγως των εγχώριων πόρων και ικανοτήτων και το χαμηλό κόστος παραγωγής και μεταφοράς.

Η ίδρυση παραγωγικών μονάδων στην ξένη αγορά από τους κύριους προμηθευτές και πελάτες, αλλά και η φυσική παρουσία μιας πολυεθνικής στις αγορές όπου δρουν και οι ανταγωνιστές της και η συνεχής έρευνα και ανάπτυξη στην περιοχή.

AΞΕ προς αναζήτηση αποτελεσματικότητας (The efficiency seekers)

Επενδύσεις που συγκεντρώνουν και οργανώνουν τους πόρους και τις αγορές όπου δρα μια πολυεθνική και στοχεύουν στο κέρδος και την υψηλότερη αποδοτικότητα από τις δραστηριότητες της ανά τον κόσμο. Οι ΑΞΕ προς αναζήτηση αποτελεσματικότητας χωρίζονται σε δύο τύπους:

Επενδύσεις που εκμεταλλεύονται τις διαφορές στο κόστος και στη διαθεσιμότητα κρατικών χορηγιών στις χώρες υποδοχής και επενδύσεις που γίνονται σε παρόμοιες αγορές και οικονομικές δομές με αυτές της επενδύτριας εταιρείας, και στοχεύουν στην εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας και φάσματος και στις διαφορετικές προτιμήσεις των καταναλωτών.

AΞΕ προς αναζήτηση στρατηγικών πλεονεκτημάτων (The strategic asset seekers)

Εταιρείες που προχωρούν στην ίδρυση θυγατρικών, στη εξαγορά ξένων επιχειρήσεων ή σε κοινοπραξία για να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα τους παγκοσμίως. Στην πλειονότητα τους τέτοιες επιχειρήσεις βασίζονται στη δημιουργία συμμαχιών για έρευνα και ανάπτυξη, στη μείωση του κόστους μεταφοράς κ.α.¹³

Πέρα από τους τέσσερις βασικούς τύπους ΑΞΕ υπάρχουν και άλλα είδη επενδύσεων όπως οι επενδύσεις διαφυγής για λόγους αποφυγής περιοριστικής νομοθεσίας ή παρεμβατικών μακρο-οργανωτικών πολιτικών στις χώρες υποδοχής. *Επενδύσεις υποστήριξης* που λειτουργούν ως στήριγμα για την υπόλοιπες δραστηριότητες της πολυεθνικής επιχείρησης στην οποία ανήκουν και *παθητικές επενδύσεις* όπου επικεντρώνονται στη μακροπρόθεσμη δημιουργία πλούτου και αφορούν συγκεκριμένο φάσμα επενδύσεων π.χ. μικρές επιχειρήσεις και μεμονωμένοι επενδυτές στον τομέα των κτηματομεσιτικών.¹⁴

¹³ Meyer, E. Klaus and Estrin, Saul (2007), *Acquisition Strategies in European Emerging Markets*, Hampshire, PALGRAVE MACMILLAN

¹⁴ Dunning, H. John, (1992), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Great Britain, Addison – Wesley Publishing Company

1.7 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής

Οι επιδράσεις των ΑΞΕ μπορεί να είναι θετικές ή αρνητικές ανάλογα με τη χώρα υποδοχής, την επιχείρηση, το είδος και την περίοδο της επένδυσης και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως ποια ήταν η επενδύτρια εταιρεία, τους στόχους που είχε και τι καθορίζουμε τελικά ως επίδραση. Σημαντικό ρόλο έχουν οι τοπικές κυβερνήσεις και η τοπική κοινωνία και πως αντιμετωπίζουν τις ΑΞΕ, όπως και αν οι στόχοι των επενδυτών ήταν βραχυπρόθεσμοι ή μακροπρόθεσμοι. Στο σύνολό τους οι ΑΞΕ τείνουν να έχουν θετικές επιδράσεις τόσο στην ημεδαπή όσο και στη χώρα υποδοχής, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να επιφέρουν αρνητικές συνέπειες. Οι θετικές επιδράσεις είναι^{15 16 17 18}:

Δημιουργία θέσεων εργασίας, ανάπτυξη απασχόλησης και εργατικού δυναμικού και αύξηση μισθών. Με την ίδρυση θυγατρικών οι θέσεις εργασίας αυξάνονται, ειδικότερα σε τομείς εντάσεως εργασίας. Οι επιδράσεις είναι άμεσες αν θεωρήσουμε τις νέες θέσεις πρόσθετη αξία στην παραγωγικότητα ή έμμεσες αν συντελούν στην επέκταση της παραγωγικότητας. Επίσης μέσω της μεταφοράς τεχνογνωσίας, τεχνολογίας και εκπαίδευσης (knowledge spillover) καταρτίζεται το ανθρώπινο δυναμικό και βελτιώνονται οι δεξιότητές του με αποτέλεσμα να γίνεται πιο παραγωγικό. Η αύξηση της παραγωγικότητας ισοδυναμεί συχνά με την αύξηση απολαβών καθώς οι ξένες επιχειρήσεις τείνουν να δίνουν μεγαλύτερους μισθούς στους εργαζομένους απ' ότι οι εγχώριες.

Η τεχνολογική εξέλιξη και καινοτομία. Η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας ή αλλιώς διάχυση τεχνολογίας (technology spillover), μπορεί να έχει θετικές επιδράσεις στη χώρα υποδοχής, όπως η οικονομική ανάπτυξη, η

¹⁵ World Trade Organization (1996), *Trade and Foreign Direct Investment*, Report, Chapter 4, WTO

¹⁶ United Nations Conference on Trade and Development (2000), *Cross-border Mergers and Acquisition and Development*, World Investment Report 2000, UNCTAD

¹⁷ Dunning, H. John and Narula, Rajneesh (1996), *Foreign Direct Investment and Governments: Catalysts for economic restructuring*, London and New York, Routledge

¹⁸ Μπιτζένης, Π. Αριστέιδης (2014), *Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.

αύξηση παραγωγής και παραγωγικότητας, η αναβάθμιση των τοπικών επιχειρήσεων και η βελτίωση οργάνωσης και διοίκησης.

Η αύξηση των επενδύσεων. Η αύξηση κεφαλαίων που παρατηρείται λόγω των επενδύσεων συνεπάγεται αύξηση της παραγωγικής ικανότητας. Μια χώρα που είναι ήδη χώρα υποδοχής επενδύσεων δημιουργεί καλό προηγούμενο για νέες ΑΞΕ. Επίσης πέρα από τις αρχικές ΑΞΕ, παρατηρούνται επενδύσεις από πλευράς των προμηθευτών ή πελατών των πολυεθνικών στη χώρα υποδοχής (backward or forward linkages¹⁹).

Η αύξηση των κρατικών εσόδων. Τα έσοδα του κράτους αυξάνονται από τα κέρδη και τη φορολογία. Στόχος άλλωστε της χώρας υποδοχής είναι μέσω των ξένων κεφαλαίων να περιέλθει ανάπτυξη στην τοπική οικονομία.

Η αύξηση των εξαγωγών και των κεφαλαίων και βελτίωση στο εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο πληρωμών. Οι εισροές κεφαλαίων από τις ΑΞΕ ενδέχεται να καλύψουν ελλείμματα στο ισοζύγιο πληρωμών ή αποπληρωμή δανείων. Μέσω των εξαγωγών η χώρα υποδοχής αποκτά εξωστρεφή και πιο ενεργητικό χαρακτήρα στο διεθνές περιβάλλον και γίνεται πιο ανταγωνιστική.

Η τόνωση της ανάπτυξης εγχώριων εταιρειών ή δημιουργία νέων και αύξηση του εσωτερικού ανταγωνισμού. Με την εισαγωγή νέων εταιρειών, καταργούνται τα μονοπώλια, αυξάνεται η παραγωγή και μειώνονται οι τιμές. Επίσης μέσω των ΑΞΕ παρατηρείται διάσωση μικρών εγχώριων επιχειρήσεων μέσω εξαγοράς και ανασύνταξη αυτών ώστε να γίνουν και πάλι ανταγωνιστικές. Όσο περισσότερες ΑΞΕ τόσο μεγαλύτερος ο ανταγωνισμός.

Η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) μέσω της μεγέθυνσης της οικονομίας και τη άνοδο του ποσοστού παραγωγικότητας.

Επιπλέον, μέσω της ψηφιακής οικονομίας (digital economy) και την αναβάθμιση του δικτύου και των υποδομών τηλεπικοινωνίας οι εγχώριες

¹⁹ Backward or forward linkages είναι ο βαθμός διασύνδεσης δύο εταιρειών. Τα backward linkages απευθύνονται στους προμηθευτές ενώ τα forward linkages στους καταναλωτές.

επιχειρήσεις έχουν την ευκαιρία να μπουν στην παγκόσμια αγορά χωρίς μεγάλο κόστος.²⁰

Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και η προστασία του περιβάλλοντος. Οι νέες τεχνολογίες που εισέρχονται στις χώρες υποδοχής είναι πιο σύγχρονες και φιλικές προς το περιβάλλον από τις διαθέσιμες στην εγχώρια αγορά.²¹ Ειδικότερα τα τελευταία χρόνια με την κλιματική αλλαγή οι επιχειρήσεις προσπαθούν να καινοτομήσουν δημιουργώντας πατέντες που όχι μόνο δε βλάπτουν το περιβάλλον, αλλά μειώνεται ταυτόχρονα και το κόστος.

Οι θετικές επιρροές παρατηρούνται κατά κύριο λόγο σε επενδύσεις τύπου Greenfield, δηλαδή σε νεοϊδρυθείσες θυγατρικές εταιρείες που προβαίνουν σε προσλήψεις νέου εργατικού δυναμικού και σε περαιτέρω ανάπτυξη και όχι σε επιχειρήσεις μέσω συγχώνευσης και εξαγοράς (Merger & Acquisition)²².

Οι ΑΞΕ στο σύνολό τους φέρνουν οικονομική ανάπτυξη, αύξηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας παραγωγής, ευκαιρίες για την τοπική κοινωνία και ανταγωνιστικότητα, συχνά όμως δημιουργούν προβλήματα στις χώρες υποδοχής. Μερικές αρνητικές επιδράσεις είναι²³:

Η μείωση εργασιακών θέσεων σε επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου, σε περιπτώσεις εξαγοράς ή συγχώνευσης (M&A) και σε εταιρείες που συμμετέχουν σε προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων. Σε περίπτωση εξαγοράς και κλεισίματος μιας τοπικής επιχείρησης δε μειώνεται μόνο ο αριθμός των εργαζομένων, αλλά και η ανταγωνιστικότητα της επενδύτριας εταιρείας διεθνώς.

Η αποδυνάμωση των τοπικών επιχειρήσεων, λόγω του χαμηλού ανταγωνισμού πριν τις εισροές ΑΞΕ και εξάρτηση τους από εταιρείες ξένων συμφερόντων.

²⁰ United Nations Conference on Trade and Development (2017), *Investment and The Digital Economy*, World Investment Report 2017, UNCTAD

²¹ Organization for Economic Co-operation and Development (2002), *Foreign Direct Investment for Development, Maximizing Benefits, Minimizing Costs*, Overview Analysis, OECD

²² Amoroso, Sara – Miller, Bettina (2017), *The short-run effects of knowledge intensive greenfield FDI on new domestic entry*, Springer

²³ Μπιτζένης, Π. Αριστέιδης (2014), *Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε

Η καταστροφή του περιβάλλοντος από πολυεθνικές που επενδύουν σε ξένες χώρες προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων, όπως εξόρυξη πετρελαίου.

Ορισμένες χώρες υποδοχής λειτουργούν σαν δορυφόροι τεχνολογίας και καινοτομίας. Αυτό σημαίνει ότι οι ΠΕ αποκτούν εμπειρία και τεχνογνωσία, τις εισάγουν στη χώρα τους και η χώρα υποδοχής δεν έχει κανένα κέρδος.

Η ασυμβατότητα του μη εκπαιδευμένου πληθυσμού με τον εκμοντερνισμό της κοινωνίας και τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι άλλη μια προσθήκη στη λίστα με τα μειονεκτήματα που επιφέρουν οι ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής καθώς προέρχονται από τις διαφορές σε πολιτισμικό επίπεδο.

Η δημιουργία μονοπωλιακών τακτικών και άσκηση εξουσίας, οικονομικής και πολιτικής, στις τοπικές κυβερνήσεις έχει ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των τοπικών επιχειρήσεων, την έλλειψη ανταγωνιστικότητας, αλλά και οι κυβερνητικές αποφάσεις που εκτοπίζουν τις εγχώριες επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια θα δούμε ότι ενώ τα ξένα κεφάλαια αυξάνονται, οι εγχώριες ιδιωτικές επενδύσεις είναι σε κατακόρυφη πτώση.

Η μεταφορά κερδών και εμβασμάτων σε άλλες χώρες ή στη χώρα προέλευσης των ΑΞΕ προκειμένου να αποφευχθούν η βαριά φορολογία και οι υψηλοί δασμοί δεν αποφέρουν έσοδα στη χώρα υποδοχής.

Αρνητικές επιδράσεις παρατηρούνται επίσης στους πυλώνες της κοινωνίας, καθώς επενδύσεις σε μια υποανάπτυκτη ή ακόμη και αναπτυσσόμενη χώρα μπορούν να επιφέρουν αλλοτρίωση και αφανισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς και των παραδόσεων της χώρας υποδοχής καθώς και ανισότητα στο βιοτικό και μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων.

1.8 Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα προέλευσης

Οι γνώμες δίστανται για το αν οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα από την οποία προέρχονται είναι θετικές ή αρνητικές. Αρχικά κάποιος θα σκεφτόταν πως με τη μεταφορά κεφαλαίου, τεχνογνωσίας και εργατικού δυναμικού, οι επιπτώσεις θα ήταν μόνο αρνητικές για τη χώρα προέλευσης. Ωστόσο οι ΑΞΕ

δύνανται να έχουν θετικό πρόσημο για τη χώρα προέλευσης καθώς επωφελείται από την επιστροφή, επαναπατρισμό, των κερδών και άρα την αύξηση της παραγωγικότητας, την επέκταση της επενδυτικής δύναμης και την ανάπτυξη της επενδύτριας χώρας. Επιπλέον η επενδύτρια χώρα μπορεί να ωφεληθεί από το εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, τις γνώσεις και την τεχνολογία όπου μπορεί να εκμεταλλευτεί για τη δημιουργία και οργάνωση νέων επιχειρήσεων και να αποκτήσει πρόσβαση σε τεχνογνωσία, πρώτες ύλες και μηχανολογικό εξοπλισμό με χαμηλότερο κόστος.

Από την άλλη πλευρά, οι ξένες επενδύσεις επηρεάζουν αρνητικά τη χώρα προέλευσης καθώς αντικαθιστούν σε ένα βαθμό την εξαγωγική δραστηριότητα της, Συγκεκριμένα όταν η επένδυση είναι οριζόντια, δηλαδή όταν η επενδύτρια εταιρεία μεταφέρει την παραγωγή της αποκλειστικά στη χώρα υποδοχής.

1.9 Συμπέρασμα

Οι ΑΞΕ διακρίνονται σε διαφορετικές κατηγορίες ανάλογα με το είδος της επένδυσης που εξυπηρετεί τον σκοπό που θέλουν να επιτύχουν οι ξένοι επενδυτές. Οι μεγαλύτερες εισροές κεφαλαίων παρατηρούνται στον τεχνολογικό και τον κατασκευαστικό τομέα. Η επίδραση των ΑΞΕ είναι ευεργετική και συνάμα ενέχει κινδύνους τόσο για τις χώρες υποδοχής όσο και για τις χώρες προέλευσης τους. Οι ευνοϊκές συνθήκες και η εγγύτητα της αγοράς, το άριστα καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, το πλεονέκτημα κόστους, η διαθεσιμότητα πόρων όπως οι πρώτες ύλες, το μέγεθος της οικονομίας και άλλοι παράγοντες προσελκύουν τους ξένους επενδυτές και κατ' επέκταση αυξάνουν την ανάπτυξη στον οικονομικό τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Γεωγραφικό Πλαίσιο – Οικονομία – Ιστορική αναδρομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ινδία

2.1 Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην Ινδία ως χώρα μεταξύ των ταχύτερα αναπτυσσόμενων οικονομιών στον κόσμο, με ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης άνω του 7%. Πόλεις όπως οι Μουμπαί, Δελχί, Κολκάτα, Χαϊντεραμπάντ, Τσεννάϊ, Μπεγκαλούρου, Αχμανταμπάντ, Πούνε, Βαντοτάρα και Κάνπουρ, βρίσκονται στο επίκεντρο επιχειρηματικών επενδύσεων. Η ιστορική αναδρομή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ινδία, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, αναλύει τους λόγους για τους οποίους η Ινδία δεν παρουσιάζεται ως μια ενιαία αγορά, αλλά τουλάχιστον ως 28 διαφορετικές αγορές, που αντιστοιχούν στα 28 ινδικά κρατίδια, το καθένα με τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως η τοπική φορολογία, δημόσια αρχή, διάλεκτοι, θρησκείες και νοοτροπίες, προσπαθώντας ταυτόχρονα να δημιουργήσει ένα κοινό οικονομικό σύστημα για να προσελκύσει ξένους επενδυτές. Το ιστορικό υπόβαθρο των ΑΞΕ στην Ινδία όπως παρουσιάζεται, εστιάζει στις επιπτώσεις των ΑΞΕ στην οικονομία της Ινδίας με πολιτικές προεκτάσεις.

2.2 Γεωγραφικό Πλαίσιο: Ινδία

Η Ινδία είναι η 7η μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο σε έκταση και η 2η μεγαλύτερη σε πληθυσμό (1,4 δις κατοίκους). Το 22% του πληθυσμού περίπου αποτελεί η πολυάριθμη και αριθμητικά αυξανόμενη μεσαία τάξη με συνεχώς αυξανόμενο ρυθμό εγχώριας και διεθνούς κατανάλωσης, γεγονός που την καθιστά σημαντική αγορά.

Τα σύνορα της Ινδίας, που είναι περίπου το ένα τρίτο της ακτογραμμής, βρίσκονται σε πέντε χώρες. Περιορίζεται στα βορειοδυτικά από το Πακιστάν,

στα βόρεια από το Νεπάλ, την Κίνα και το Μπουτάν και στα ανατολικά από τη Μιανμάρ (Βιρμανία).

Η μεσαία τάξη που αναμένεται να αποτελεί το 43% του πληθυσμού το έτος 2025, συναντάται, κυρίως, στα δέκα μεγαλύτερα μητροπολιτικά κέντρα της χώρας. Οι μεγαλουπόλεις αυτές αποτελούν αγορές στόχους για τις ξένες επιχειρήσεις και τις διπλωματικές-προξενικές αρχές τους. Από το 2019 η Ινδία δεν αποτελεί μία ενιαία αγορά, αλλά 37 (28 συν 9) διαφορετικές αγορές γεγονός που οφείλεται στην άρση αυτονομίας του Κρατιδίου του Κασμίρ. Κάθε τοπική αγορά έχει τοπική φορολογία, διαλέκτους, κανονισμούς και επιχειρηματικούς κινδύνους και παρουσιάζει διαφορετικό επενδυτικό, εμπορικό και επιχειρηματικό ενδιαφέρον.

Η Ινδία διαθέτει ισχυρούς θεσμούς, όπως σταθερή, δυτικού τύπου κοινοβουλευτική δημοκρατία. Η ανταγωνιστικότητα κόστους και το άφθονο ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, ανέδειξαν την Ινδία σαν προτιμητέο προορισμό, τόσο για επενδύσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες, όσο και ως αγορά καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών.

Η χώρα έχει αναδειχθεί σε παγκόσμιο κέντρο στον τομέα της πληροφορικής και των υπηρεσιών που συνδέονται με αυτή και αναπτύσσει υψηλή τεχνολογία σε όλους τους τομείς όπως η εξερεύνηση του διαστήματος και η πυρηνική ενέργεια.

Ταυτόχρονα η οικονομική της δύναμη και ανάπτυξη την κατέστησαν σημαντική περιφερειακή δύναμη που διεκδικεί, μεταξύ άλλων, μόνιμη θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. και της επέτρεψαν να γίνει μέλος της ομάδας των πλέον βιομηχανοποιημένων χωρών (G-20), να παίζει σημαντικό ρόλο στους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και να είναι στον διεθνή πολιτικό σύνδεσμο αναδυόμενων βιομηχανικών χωρών (BRICS - Brazil, Russia, India, China, South Africa).

Οι BRICS είναι ένας σημαντικός συνασπισμός που συγκεντρώνει τις μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες από όλο τον κόσμο, που αποτελούν το 41% του

παγκόσμιου πληθυσμού, διαθέτοντας το 24% του παγκόσμιου ΑΕΠ και πάνω από το 16% του παγκόσμιου εμπορίου. Οι χώρες BRICS υπήρξαν οι κύριοι κινητήρες της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης όλα αυτά τα χρόνια. Κάθε χρόνο, οι χώρες των BRICS συγκεντρώνονται για να συζητήσουν σημαντικά ζητήματα στους τρεις πυλώνες της πολιτικής και της ασφάλειας, της οικονομίας και του χρηματοπιστωτικού και του πολιτισμού και της ανταλλαγής ανθρώπων. Το 2021 η σύνοδος θα πραγματοποιηθεί στην Ινδία.

2.3 Οικονομία

Η Ινδία έχει μία από τις μεγαλύτερες, πολύ διαφοροποιημένες οικονομίες στον κόσμο, αλλά, λόγω του τεράστιου πληθυσμού της, είναι -από άποψη εισοδήματος και του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ)- μία από τις φτωχότερες χώρες στον πλανήτη.

Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η οικονομία της Ινδίας είναι η 5η μεγαλύτερη στον κόσμο βάσει του ονομαστικού ΑΕΠ και η 3η μεγαλύτερη βάσει της ισοτιμίας αγοραστικών δυνάμεων καθώς επί σειρά ετών σημειώνει τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης διεθνώς.

Η αύξηση του ΑΕΠ για την περίοδο 2019 - 2020 ανέρχεται στο 4,2%. Η ινδική οικονομία επεκτάθηκε 3,1% σε ετήσια βάση το πρώτο εξάμηνο του 2020, ξεπερνώντας τις προβλέψεις της αγοράς για αύξηση 2,1%²⁴.

Η Ινδία προώθησε ένα μικτό οικονομικό σύστημα στο οποίο η κυβέρνηση, παίζει σημαντικό ρόλο ως κεντρικός προγραμματιστής, ρυθμιστής, επενδυτής, διαχειριστής και παραγωγός²⁵.

²⁴ The World Bank, (2020), *India GDP (current US\$)*, <https://data.worldbank.org/country/IN>

²⁵ Πρεσβεία της Ελλάδος στο Ν. Δελχί, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, (2020), *Οδηγός Επιχειρείν στην Ινδία 2020*, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/india/>

2.4 Σύντομη ιστορική αναδρομή των ΑΞΕ στην Ινδία

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν στρατηγικό συστατικό για την Ινδία καθώς συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην επέκταση της βιομηχανίας και των κεφαλαίων, της έρευνας και της ανάπτυξης, αλλά κυρίως της εκπαίδευσης της τεχνολογικής προόδου και λειτουργούν ως μέσα ενίσχυσης της χώρας τόσο σε οικονομικό όσο και βιοτικό επίπεδο.

Το ιστορικό υπόβαθρο των ΑΞΕ στην Ινδία ξεκινά με την ίδρυση της Βρετανικής Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών (East India Company). Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ιαπωνικές εταιρείες εισήλθαν στην ινδική αγορά και ενίσχυσαν το εμπόριο και τις συναλλαγές τους με την Ινδία, ωστόσο το Ηνωμένο Βασίλειο παρέμεινε ο κυρίαρχος επενδυτής στην περιοχή. Επιπλέον, μετά από θέματα ανεξαρτησίας που σχετίζονταν με ξένα κεφάλαια, οι δραστηριότητες των πολυεθνικών κέρδισαν την προσοχή της πολιτικής ηγεσίας. Λαμβάνοντας υπόψη τα εθνικά συμφέροντα, σχεδιάστηκε η πολιτική των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως μέσο για την απόκτηση προηγμένης τεχνολογίας και την κινητοποίηση πόρων συναλλάγματος.

Το 1965 η κυβέρνηση υιοθέτησε μια πιο φιλελεύθερη στάση επιτρέποντας τη συχνότερη συμμετοχή μετοχών σε ξένες επιχειρήσεις και την αποδοχή ιδίων κεφαλαίων σε τεχνικές συνεργασίες. Ωστόσο, λόγω της σημαντικής εκροής συναλλαγματικών διαθεσίμων με τη μορφή εμβασμάτων, μερισμάτων και κερδών η κυβέρνηση υιοθετεί τη δεκαετία του 1970 μια επιλεκτική και εξαιρετικά περιοριστική εξωτερική πολιτική όσον αφορά το ξένο κεφάλαιο, τον τύπο των ΑΞΕ και τις ιδιοκτησίες ξένων εταιρειών.

Η κυβέρνηση δημιούργησε το Συμβούλιο Ξένων Επενδύσεων και θέσπισε νόμο για τον κανονισμό συναλλάγματος, προκειμένου να ρυθμιστεί η ροή ξένων κεφαλαίων και οι ροές ΑΞΕ στην Ινδία. Οι αυξανόμενες τιμές του πετρελαίου συνέχισαν τις χαμηλές εξαγωγές και η επιδείνωση της θέσης του Ισοζυγίου Πληρωμών κατά τη δεκαετία του 1980 ανάγκασε την κυβέρνηση να προβεί σε απαραίτητες αλλαγές στην εξωτερική πολιτική με αποτέλεσμα τη μερική απελευθέρωση της ινδικής οικονομίας.

Τη δεκαετία του 1990 έγιναν σημαντικές μεταρρυθμίσεις, η εμπορική και επενδυτική πολιτική της χώρας φιλελευθεροποιήθηκε σταδιακά και σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση, η Ινδία μετατράπηκε από πολύ φτωχή χώρα σε οικονομική και περιφερειακή δύναμη.

2.5 Συμπέρασμα

Μέχρι τη δεκαετία του 1990 η διαδικασία παγκοσμιοποίησης της ινδικής οικονομίας περιορίστηκε από τα εμπόδια στο εμπόριο και τις επενδύσεις. Η απελευθέρωση του εμπορίου, των επενδύσεων και των χρηματοοικονομικών ροών που ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1990 μείωσαν σταδιακά τα εμπόδια στον ανταγωνισμό και επιτάχυναν τον ρυθμό ανάπτυξης της μετατρέποντας την στην 5^η μεγαλύτερη οικονομική δύναμη παγκοσμίως, παρά τους εσωτερικούς κραδασμούς στην οικονομία, κοινωνική ανισορροπία και πολιτισμική πολυπλοκότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η περίπτωση της Ινδίας

Κυβερνητικές Πρωτοβουλίες προώθησης ΑΞΕ - Κίνητρα και Αντικίνητρα για ΑΞΕ στην Ινδία – Κύριοι Επενδυτές - Τομείς για ΑΞΕ στην Ινδία – Επενδυτικές οδοί – ΑΞΕ vs Ιδιωτικές Επενδύσεις

3.1 Εισαγωγή

Μέχρι το 1991 η Ινδία ήταν μια κλειστή αγορά με ποικίλα οικονομικά προβλήματα και στα όρια της κατάρρευσης. Αποτέλεσμα των ποικίλων οικονομικών προβλημάτων και κοινωνικοπολιτικών αναταραχών στην ενδοχώρα, ήταν η δημιουργία ενός νέου καθεστώτος εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής προς όφελος μιας ανοικτής οικονομίας προσανατολισμένης στις διεθνείς αγορές. Σε αυτό το κεφάλαιο, περιγράφονται οι στοχευμένες κυβερνητικές πρωτοβουλίες προώθησης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων με σκοπό την ανάπτυξη της οικονομίας και αξιολογούνται τα κίνητρα και αντικίνητρα για ΑΞΕ στην Ινδία καθώς και οι ιδιωτικές επενδύσεις έναντι των ΑΞΕ.

3.2 Η Ινδία μετά την απελευθέρωση της αγοράς

Η πολιτική αβεβαιότητα, τα υψηλά ποσοστά πληθωρισμού και η ραγδαία αύξηση του εξωτερικού χρέους της χώρας οδήγησαν τους οίκους αξιολόγησης σε υποβάθμιση της Ινδίας για μακροπρόθεσμο ή βραχυπρόθεσμο δανεισμό.²⁶ Ο δανεισμός από τις διεθνείς αγορές ήταν αδύνατος, η μεταφορά ξένου συναλλάγματος από την Ινδία αυξανόταν και ο πόλεμος του Κόλπου, οδήγησε στην πτώση της τιμής του πετρελαίου καθώς και στην παύση εισροών εμβασμάτων από τους ντόπιους που κατοικούσαν στο εξωτερικό. Αυτές οι εξελίξεις ανάγκασαν την, τότε νέα, κυβέρνηση του Ναρασίμα Ράο να προβεί

²⁶ John H. Dunning, Rajneesh Narula (1996), *Foreign Direct Investment and Governments: Catalysts for economic restructuring*, London and New York, Routledge

σε φιλελευθεροποίηση της αγοράς και σε οικονομικές μεταρρυθμίσεις.²⁷ Σκοπός των μεταρρυθμίσεων ήταν η γρήγορη και μόνιμη βελτίωση στην ποιότητα ζωής του ινδικού λαού μέσω της αύξησης εισροών, εργασιακών θέσεων και παραγωγικότητας από τις ξένες επενδύσεις και η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ΠΕ σε ινδικές επιχειρήσεις, δημιουργώντας συνολικά ένα ευχάριστο κλίμα για ΑΞΕ.

Αρχικά, οι μεταρρυθμίσεις αφορούσαν την αφαίρεση του 40% ως όριο επενδύσεων και την αυτόματη έγκριση, δηλαδή χωρίς την άδεια της κυβέρνησης, έως και 100% για ξένες επενδύσεις σε συγκεκριμένους τομείς όπως κατασκευαστικά έργα και υποδομές. Η πολιτική μεταρρυθμίσεων επεκτάθηκε στον τουριστικό, τεχνολογικό και χρηματοοικονομικό τομέα, κατήργησε τις βιομηχανικές άδειες, εκτός από περιπτώσεις που ανήκαν στο δημόσιο ή παρήγαγαν επικίνδυνα υλικά και επιτάχυνε τις διαδικασίες ΑΞΕ. Αλλαγές στη φορολογία, την κεφαλαιαγορά, τη βιομηχανία, το εμπόριο και την ισοτιμία συναλλάγματος βοήθησαν στη βελτίωση της αγοράς και στην ενίσχυση, κυρίως, της επίσημης οικονομίας. Η υποβάθμιση του εθνικού νομίσματος, ρουπία, κατά 20% βοήθησε στη γεφύρωση της πραγματικής και της ονομαστικής αξίας του συναλλάγματος που είχε προκύψει εξαιτίας του υψηλού πληθωρισμού και έδωσε ώθηση στις εξαγωγές.

Οι μεταρρυθμίσεις για φιλελευθεροποίηση και προσέλκυση ΑΞΕ συνεχίζονται μέχρι σήμερα ακόμη και σε κύριους τομείς όπως η άμυνα. Επενδύσεις με όριο μετοχών των ξένων επενδυτών, με απαιτούμενη έγκριση της κεντρικής κυβέρνησης ή πλήρως ελεύθερες. Τομείς που αφορούν τα τυχερά παιχνίδια, τον τζόγο κ.α. είναι αποκλεισμένοι από ΑΞΕ. Η συνολική εικόνα μετά την απελευθέρωση της αγοράς χαρακτηρίζεται από μια έκρηξη εισροών ΑΞΕ στην Ινδία, η οποία έχει ενδυναμώσει την αξιοπιστία της χώρας, βοηθάει την κυβέρνηση να εξελίξει την τοπική βιομηχανία και έχει ανεβάσει τα ανταγωνιστικά επίπεδα της. Οι τοπικές εταιρείες επωφελούνται από την έλευση των ξένων επενδυτών καθώς ανοίγονται σε νέες επιχειρηματικές

²⁷ Brent M. Cardenas, Zackary R. Berg (2010), *Conditions for Foreign Direct Investments in India*, New York, Nova Science Publishers, Inc.

στρατηγικές, αλλά αποκτούν και διεθνή εμπειρία μέσω κοινοπραξιών με πολυεθνικές.

3.3 Κυβερνητικές Πρωτοβουλίες με στόχο την προσέλκυση ΑΞΕ στην Ινδία

Πρωταρχικός στόχος της κυβέρνησης της Ινδίας είναι να προσελκύσει ΑΞΕ μεγάλης κλίμακας, αλλά κυρίως να καταστήσει την οικονομία της ακόμη πιο φιλελεύθερη και ελκυστική στα μάτια ξένων επενδυτών, κάνοντας ταυτόχρονα την παρουσία της πιο ισχυρή στην παγκόσμια οικονομία. Συνεπώς, εφαρμόζει πολιτικές φιλικές προς τους επενδυτές και συνεχίζει τις μεταρρυθμίσεις, όπως παρατηρήθηκε πρόσφατα, στους τομείς της άμυνας, του σιδηροδρομικού δικτύου και της φαρμακοβιομηχανίας, προκειμένου να κρατήσει το ενδιαφέρον για ΑΞΕ. Εμφανείς, επίσης, είναι οι αλλαγές ως προς τη φορολογία, την καταπολέμηση της διαφθοράς και της ανεργίας, αλλά και τη μείωση του πληθωρισμού οι οποίες συνέβαλαν στη δημιουργία ενός εύκρατου επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η κυβέρνηση έχει ενεργό ρόλο στα επιχειρηματικά προγράμματα με στόχο την οικονομική μεγέθυνση και έκτος από τις αλλαγές στο υπάρχον σύστημα, δημιουργεί κυβερνητικούς οργανισμούς για την προσέλκυση, την ενημέρωση και τη διευκόλυνση επενδύσεων. Σημαντικές πρωτοβουλίες είναι οι εξής:

INVEST INDIA²⁸

Το Invest India είναι ένα μη κερδοσκοπικό εγχείρημα υπό την αιγίδα του Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας της Ινδίας και το πρώτο σημείο αναφοράς για τους επενδυτές στην Ινδία. Σκοπός του είναι να διευκολύνει το επαγγελματικό περιβάλλον και να παρέχει βοήθεια πριν, κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά την επένδυση.

²⁸ Invest India - National Investment Promotion and Facilitation Agency (2018), 04/01/2018
<http://www.investindia.gov.in>

MAKE IN INDIA²⁹

Το Make in India είναι μια πρωτοβουλία που ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2014 από τον πρωθυπουργό της Ινδίας Ναρέντρα Μόντι ως μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για να αποφευχθεί μια επερχόμενη κρίση. Στόχος του Make in India είναι να προωθήσει τις ικανότητες της χώρας και να επικοινωνήσει την ανοιχτή οικονομία της παγκοσμίως.

INDIA BRAND EQUITY FOUNDATION (IBEF)³⁰

Το IBEF είναι μια σύμπραξη του Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας και της κυβέρνησης της Ινδίας με σκοπό να δημιουργήσει διεθνές ενδιαφέρον για τις επενδύσεις στην Ινδία, την ετικέτα *Made in India*, τις υπηρεσίες και τα προϊόντα της. Το IBEF ενημερώνει για τις κυβερνητικές αλλαγές και ανακοινώσεις όσον αφορά την πολιτική της κυβέρνησης, τις ξένες επενδύσεις, τους μακροοικονομικούς δείκτες και τις επιχειρηματικές τάσεις και συνεργάζεται με ένα τοπικό και παγκόσμιο δίκτυο μετόχων στοχεύοντας στην προώθηση του brand *India*.

FOREIGN INVESTMENT FACILITATION PORTAL (FIFP)³¹

Το FIFP είναι μια νέα ηλεκτρονική πλατφόρμα, ένα κοινό σημείο σύνδεσης, από την κυβέρνηση της Ινδίας και το Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας που απευθύνεται αποκλειστικά σε ξένους επενδυτές. Μέσω του FIFP οι ξένοι επενδυτές μπορούν να αιτούνται εγκρίσεων, ηλεκτρονικά, για τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και εξασφαλίζουν επιπλέον πλεονεκτήματα όπως η ηλεκτρονική και άμεση επικοινωνία, ταχύτερη διαδικασία έγκρισης, λιγότερη γραφειοκρατία και συνολικά η διευκόλυνση των ΑΞΕ.

²⁹ Make in India (2018), Foreign Direct Investment, 04/01/18
<http://www.makeinindia.com/policy/foreign-direct-investment>

³⁰ IBEF India Brand Equity Foundation (2018), Foreign Direct Investment (FDI), 04/01/2018
<http://www.ibef.org/economy/foreign-direct-investment.aspx>

³¹ Foreign Investment Portal, Department of Industrial Policy & Promotion, Ministry of Commerce and Industry, Government of India <http://www.fifp.gov.in/>

Η κυβέρνηση Μόντι αποσκοπεί στο να βάλει την Ινδία στον χάρτη με τις ισχυρότερες και πλουσιότερες χώρες του κόσμου, βελτιώνοντας και απλουστεύοντας το ρυθμιστικό περιβάλλον τόσο για τους ξένους επενδυτές όσο και για τους ντόπιους. Αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, εκσυγχρονισμός των υποδομών, τεχνολογική κατάρτιση και ετοιμότητα του εργατικού δυναμικού, μείωση των φόρων εξαγωγής και εισαγωγής, υποδοχή ΑΞΕ στο 100%, στους περισσότερους τομείς, δια της αυτομάτου οδού και χαλάρωση των ελέγχων στις ξένες επενδύσεις³² είναι μερικοί από τους παράγοντες που καθιστούν την Ινδία θελκτική προς τους ξένους επενδυτές.

Αξιοσημείωτο κατόρθωμα της πολιτικής Μόντι είναι η ανάβαση στην 63^η θέση, από την 130^η όπου βρισκόταν πριν από 3 χρόνια, στην παγκόσμια κατάταξη με τις χώρες με εύκολο επιχειρείν (Ease of Doing Business) στην έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας³³. Η παγκόσμια κατάταξη αφορά στο πόσο ευνοϊκό είναι το ρυθμιστικό περιβάλλον της κάθε χώρας ως προς τη δημιουργία και ανάπτυξη μιας επιχείρησης. Η λίστα είναι αποτέλεσμα του αθροίσματος 10 διαφορετικών παραγόντων, ανάμεσά τους, η καταπολέμηση της αφερεγγυότητας, η πληρωμή φόρων, η προστασία μικρότερων επενδυτών και η άδεια ηλεκτροδότησης.³⁴

Σημαντική είναι επίσης η 58^η θέση, 18 θέσεις χαμηλότερα από αυτή του 2018, από τις 137 που συμπεριλαμβάνονται στην έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για την ανταγωνιστικότητα. Η έκθεση βασίζεται στην ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα των χωρών σε 12 πυλώνες όπως οι υποδομές, το μέγεθος της αγοράς, η καινοτομία, η υγεία και η πρωτοβάθμια εκπαίδευση.³⁵

³²Government of India, Ministry of Commerce and Industry, Press Information Bureau, 05/08/2015

³³ The World Bank (2017), *Doing Business / Measuring Business Regulations*, 04/01/2018
<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/india>

³⁴The World Bank (2019), *Economy Rankings*, 04/01/2020
<http://www.doingbusiness.org/rankings>

³⁵ World Economic Forum (2017), *Global Competitiveness Index 2017-2018*, 04/01/2017
<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/#economy=IND>

3.4 Κίνητρα για ΑΞΕ στην Ινδία

Στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού και της οικονομικής ανάπτυξης η Ινδία δείχνει το εξωστρεφές επιχειρηματικό της περιβάλλον και αναδιοργανώνεται στο εσωτερικό της. Θέλοντας να προσελκύσει μεγαλύτερα ποσοστά επενδυτών και να δείξει τις προοπτικές που έχει ως χώρα υποδοχής, καθίσταται ανάμεσα στις πρώτες θέσεις προσέλκυσης ΑΞΕ παγκοσμίως. Η μεγάλη οικονομία, οι μεταρρυθμίσεις για διευκόλυνση επενδύσεων, το χαμηλό κόστος, η συνεργασία της κυβέρνησης κ.α. υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η Ινδία είναι η τρίτη μεγαλύτερη χώρα σε αγοραστική δύναμη και η δεύτερη πληθυσμιακά παγκοσμίως. Με πληθυσμό 1,3 δις κατοίκους και συνεχώς αυξανόμενο ΑΕΠ(GDP)³⁶, η ινδική αγορά είναι στόχος για τις ΠΕ. Η επέκταση των επιχειρήσεων σε μια τόσο μεγάλη αγορά είναι ισοδύναμη με αυξημένα κέρδη σε συντομότερο διάστημα με τη μεσαία τάξη να αγγίζει περίπου το 50% του πληθυσμού.

Όπως στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες έτσι και στην Ινδία το κόστος εργασίας είναι πολύ χαμηλό, αυξάνοντας το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα έναντι ανεπτυγμένων οικονομικά χωρών. Λόγω του τεράστιου πληθυσμού της όλες οι ΠΕ, είτε έντασης εργασίας, είτε γνώσης έχουν πρόσβαση σε φθινό ανειδίκευτο ή ειδικευμένο εργατικό προσωπικό.

Τα τελευταία χρόνια το πολιτικό σκηνικό της Ινδίας είναι σταθερό. Μαζί με την οικονομική ανάπτυξη δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για επενδύσεις. Ο Ναρέντρα Μόντι έχει καταφέρει με τις πρωτοβουλίες και τις συνεχείς μεταρρυθμίσεις, αλλά και τις αυξανόμενες συνεργασίες και συμφωνίες, διμερείς και μη, να δημιουργήσει ένα ήρεμο κλίμα και μια θετική εικόνα όσον αφορά το εσωτερικό της χώρας, τη σταθερότητα της οικονομίας και τη συνεχή προσπάθεια για ανάπτυξη. Η Ινδία είναι στον χάρτη με τις ισχυρότερες οικονομίες, είναι επίσημα μέλος διεθνών οργανισμών όπως τα Ηνωμένα Έθνη

³⁶ IBEF India Brand Equity Foundation (2018), Foreign Direct Investment (FDI), Market Size, <http://www.ibef.org/economy/foreign-direct-investment.aspx>

και οι G20 και κατέχει κρίσιμη θέση στην περιοχή της Ασίας καθώς διατηρεί την περιφερειακή σταθερότητα³⁷.

Η Ινδία έχει σαφή πολιτική για τους ξένους επενδυτές και προσφέρει εύκολη επιχειρηματική δραστηριότητα. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις είχαν ως στόχο το άνοιγμα της οικονομίας και την προσέλκυση επενδύσεων από όλο τον κόσμο. Το πολιτικό πλαίσιο για τους νέους, αλλοδαπούς και μη, επενδυτές είναι ένα ισχυρό κίνητρο για ανάπτυξη και δημιουργία επιχειρήσεων στην Ινδία καθώς διευκολύνει τις διαδικασίες, εμπεριέχει λιγότερη γραφειοκρατία και σχεδόν το μεγαλύτερο μέρος γίνεται ηλεκτρονικά. Μετά την εκλογή του Μόντι και την ανάληψη πρωτοβουλιών για προσέλκυση ΑΞΕ, άρχισε να αυξάνεται σταδιακά το ποσοστό επί της συνολικής επένδυσης, μέχρι το οποίο επιτρέπονται επενδύσεις από αλλοδαπούς³⁸. Στους περισσότερους τομείς οι αλλοδαπές επιχειρήσεις μπορούν να επενδύσουν έως και 100%, με αυτόματες διαδικασίες, δηλαδή χωρίς κυβερνητική έγκριση³⁹. Οι μεταρρυθμίσεις για εύκολη επιχειρηματικότητα ανανεώνονται συνεχώς.

Μέσα στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης και εξέλιξης της χώρας, η Ινδία έχει δώσει βάρος στην εκπαίδευση και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού της. Η Ινδία έχει ένα από τα μεγαλύτερα εκπαιδευτικά συστήματα ανώτατης εκπαίδευσης παγκοσμίως, μετά την Κίνα και τις ΗΠΑ, τα οποία ανανεώνει και εξελίσσει διαρκώς. Η αυξημένη ζήτηση εξειδικευμένου προσωπικού, η άνοδος στις εισροές ΑΞΕ, η ανάγκη για καινοτομία και κάλυψη των απαιτούμενων προδιαγραφών και το χάσμα μεταξύ προσφοράς και ζήτησης είναι παράγοντες που συμβάλλουν στη βελτίωση της εκπαίδευσης και στην αύξηση του εξειδικευμένου προσωπικού. Χάρη στα δημογραφικά της στοιχεία και τον μεγάλο αριθμό νέου πληθυσμού, η Ινδία είναι πρώτη παγκοσμίως σε αριθμό εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και εκπαιδευόμενων. Επίσης η χώρα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά όσον αφορά την ηλεκτρονική εκμάθηση (e-

³⁷U.S. Commercial Service in India (2018), Export.Gov, India – Political Environment, 10/10/2018, <https://www.export.gov/article?id=India-Political-Environment>

³⁸ Πρεσβεία της Ελλάδος στο Ν. Δελχί, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, (2018), *Οδηγός Επιχειρείν στην Ινδία 2018*, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/india/>

³⁹ Invest India, (2018), *FDI Policy*, 25/09/2018, <https://www.investindia.gov.in/foreign-direct-investment>

learning), μετά τις ΗΠΑ⁴⁰. Μια ακόμη πρωτοβουλία του Μόντι ήταν να ξεκινήσει την καμπάνια «Εθνική Αποστολή Εξέλιξης Προσόντων⁴¹» (National Skill Development Mission). Σκοπός αυτής της πρωτοβουλίας ήταν να υπάρξει μια σύγκλιση μεταξύ των αναγκών που έχει ο κάθε εργασιακός τομέας και της αντίστοιχης εκπαίδευσης που χρειάζεται ένας εργαζόμενος για να ανταπεξέλθει και να είναι σταθερά και γρήγορα παραγωγικός ώστε να συνεισφέρει στην οικονομική διάνθιση του εκάστοτε εργασιακού τομέα και επιχείρησης και κατ' επέκταση της χώρας.

Η Ινδία είναι κύριος προορισμός επενδυτών στον τομέα των υπηρεσιών, όπως οι τηλεπικοινωνίες, η φαρμακοβιομηχανία, και οι επιστήμες τεχνολογίας και πληροφορικής καθώς προσφέρει ευκαιρίες για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία. Η τεχνολογία και οι επιστήμες είναι πρωταρχικός στόχος της κυβέρνησης Μόντι, γνωρίζοντας πως είναι βασικό στοιχείο για την οικονομική ανάπτυξη και την προσέλκυση επενδύσεων και προσβλέπει στο να μετατρέψει την Ινδία σε ένα επιστημονοκεντρικό (science-centric) κράτος. Η Ινδία βρίσκεται ανάμεσα στις πρώτες χώρες στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας καταλαμβάνοντας την 6^η θέση στη δημοσίευση επιστημονικού περιεχομένου και τη 10^η θέση για καινοτόμες πατέντες⁴². Επιπλέον είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και μετά την απελευθέρωση των ΑΞΕ, η κυβέρνηση δίνει εύκολη πρόσβαση με χαμηλές τιμές, στους επενδυτές καθιστώντας τον τομέα έναν από τους πιο γρήγορα αναπτυσσόμενους και με πολλές προοπτικές για εύρεση εργασίας και ΑΞΕ.

Τα κίνητρα για ΑΞΕ συνεχώς πολλαπλασιάζονται μέσω της προσπάθειας για περαιτέρω άνοιγμα της αγοράς, αλλά και της ανάγκης της χώρας για ανάπτυξη. Η Ινδία είναι μια μεγάλη, πληθυσμιακά και γεωγραφικά, χώρα με ανεκμετάλλευτες ευκαιρίες για τους εν δυνάμει επενδυτές.

⁴⁰ Department of Industrial Policy and Promotion (DIPP), Press Information Bureau, (2018), *Media Reports, Press Releases*, , RNCOS Report, Union Budget 2018-19, <http://dipp.nic.in/>

⁴¹ Ministry of Skill Development and Entrepreneurship, (2018), *National Skill Development India*, <https://www.msde.gov.in/nationalskillmission.html>

3.5 Αποτρεπτικοί Παράγοντες για ΑΞΕ στην Ινδία

Η Ινδία παρόλες τις προσπάθειες για μεγέθυνση της οικονομίας της παραμένει μια αναπτυσσόμενη χώρα με αρκετά μειονεκτήματα. Η οικονομική ανάπτυξη που παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια δεν έχει καταφέρει να εξαλείψει κύρια προβλήματα. Οι όποιες αδυναμίες στο εσωτερικό της, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, λειτουργούν ως ανασταλτικός παράγοντας για τους μελλοντικούς επενδυτές. Τα κυριότερα προβλήματα είναι:

Το φορολογικό σύστημα. Η Ινδία έχει συνάψει Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας με 93 χώρες, ωστόσο αυτό δε σημαίνει πως το φορολογικό σύστημα της είναι ευνοϊκό για όλες τις επιχειρήσεις. Οι κανονισμοί, οι νόμοι και οι πρακτικές που αφορούν τους φόρους είναι περίπλοκοι και οι ξένες επιχειρήσεις ενδέχεται να πληρώσουν φόρους που δεν τους αντιστοιχούν. Ο εταιρικός φόρος ισοδυναμεί με 35,88% στην Ινδία, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά παγκοσμίως. Το 2016 ψηφίστηκε και την 1η Ιουλίου 2017 εφαρμόστηκε ο έμμεσος Φόρος επί Αγαθών και Υπηρεσιών (GST), ο οποίος εισάγει ένα ενοποιημένο σύστημα φορολογίας για όλη την επικράτεια⁴³ (one nation, one tax regime) και αποτελεί σημαντική φορολογική μεταρρύθμιση, παρόλα αυτά με πολύπλοκο περιεχόμενο και δυσπρόσιτα σημεία. Ενδεικτικά μια ΠΕ ενδέχεται να πληρώνει 18,5% έως 40% φόρο συν τον φόρο εκπαίδευσης επί του τελωνειακού δασμού και άλλες επιβαρύνσεις, ανάλογα με το είδος της επένδυσης (κοινοπραξία, θυγατρική κ.α.)⁴⁴.

Φτώχεια, ανειδίκευτο προσωπικό και υψηλά ποσοστά ανεργίας. Μπορεί τις τελευταίες δεκαετίες να προβάλλει οικονομική ανάπτυξη και να είναι πόλος προσέλκυσης ΑΞΕ, αλλά αυτό δεν ισχύει και για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της.

Μόνο ένα μικρό ποσοστό του ινδικού πληθυσμού έχει επωφεληθεί από αυτή την εντυπωσιακή οικονομική άνθηση μέχρι τώρα, καθώς η πλειοψηφία των

⁴³ Πρεσβεία της Ελλάδος στο Ν. Δελχί, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, (2018), *Οδηγός Επιχειρείν στην Ινδία 2018*, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/india/>

⁴⁴ Make in India, Foreign Direct Investments, Aspects of Taxation, 2018, <http://www.makeinindia.com/policy/foreign-direct-investment>

ανθρώπων (2/3 του πληθυσμού) στην Ινδία εξακολουθεί να ζει σε απόλυτη φτώχεια. Στην Ινδία η φτώχεια συνεπάγεται, τις περισσότερες φορές, την έλλειψη εκπαίδευσης και τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας.

Έλλειψη υποδομών και προβλήματα στο ηλεκτρικό και μεταφορικό δίκτυο. Στην Ινδία υπάρχει σημαντική έλλειψη ισχυρών υποδομών σε ολόκληρη τη χώρα όπως η έλλειψη σωστών δρόμων και αυτοκινητοδρόμων, η ανεπαρκής παροχή καθαρού νερού, αλλά και οι συνεχείς διακοπές στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος. Ωστόσο η έλλειψη υποδομών μπορεί να θεωρηθεί ως ευκαιριακή συγκυρία και να αποτελέσει ουσιαστική πηγή ΑΞΕ, διαφορετικά, η κυβέρνηση θα πρέπει να επενδύσει τα δικά της κεφάλαια με στόχο βελτιώσει την εικόνα της και να προσελκύσει ξένους επενδυτές.

Ο γεωπολιτικός κίνδυνος που ελλοχεύει με τις συνεχόμενες διαμάχες με το Πακιστάν για το ζήτημα της κοιλάδας του Κασμίρ, ο οποίος πολλές φορές έφερε τις δύο χώρες στα πρόθυρα πολέμου, έχει αρνητικό πρόσημο για την προσέλκυση ΑΞΕ. Επιπλέον στην ίδια κατηγορία κατατάσσονται και τα περιστατικά εσωτερικής τρομοκρατίας από ομάδες αυτονομιστών, αλλά και οι ακραίες επιθέσεις εις βάρος γυναικών.

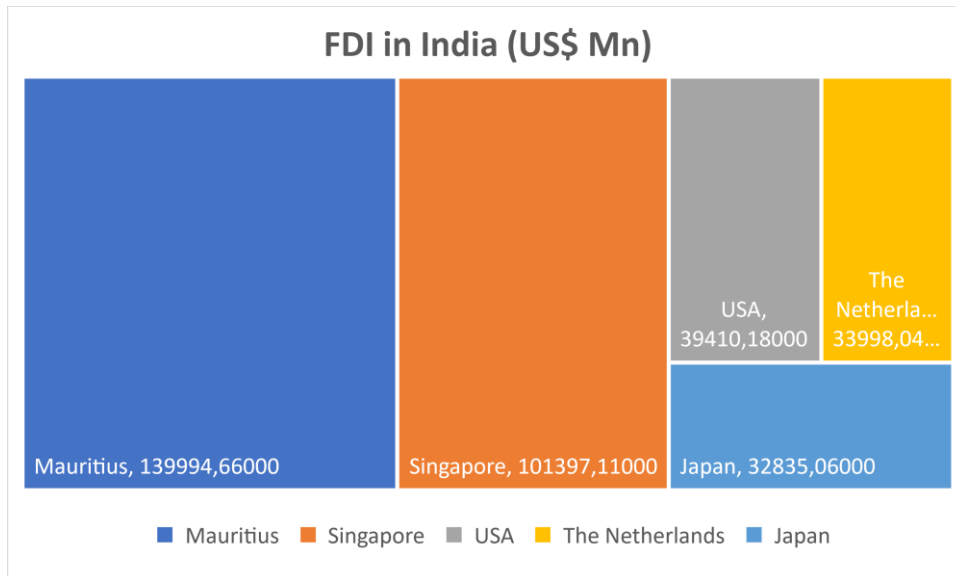
3.6 Κύριοι Ξένοι Επενδυτές

Ο Μαυρίκιος είναι η χώρα με τις περισσότερες επενδύσεις στην Ινδία τις τελευταίες δύο δεκαετίες με ποσοστό επενδύσεων που αγγίζει περίπου το 36% των συνολικών εισροών. Ποσοστό δυσανάλογο του μεγέθους και της οικονομίας της χώρας. Μόνο από το 2015 έως και σήμερα το συνολικό ποσό των ξένων κεφαλαίων αποτιμάται σε περίπου 140 δις δολάρια.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

Διάγραμμα 1:

Οι 5 κορυφαίες χώρες – επενδυτές στην Ινδία κατά την περίοδο 2015 – 2021, σε δολάρια.

Πηγή: investindia.gov.in

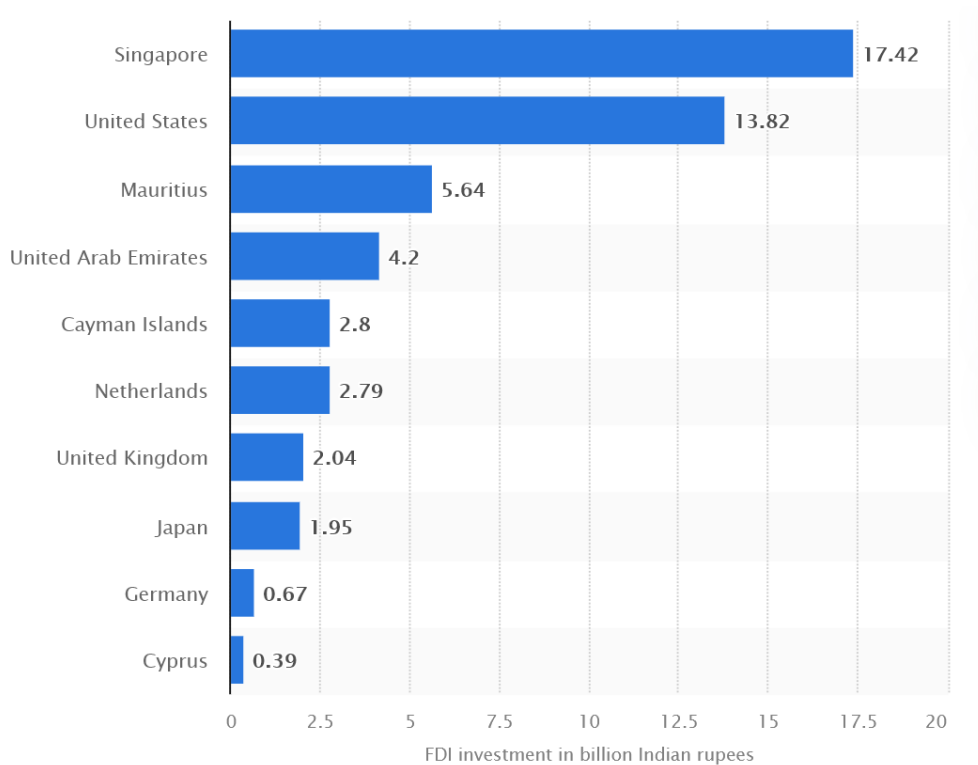
Το 2021 ο Μαυρίκιος συνεχίζει να βρίσκεται αναμεσά στους 5 κορυφαίους άμεσους ξένους επενδυτές στην Ινδία με ποσοστό 9% που αποτιμάται σε περίπου 6.5 δις δολάρια (5.64 δις ρουπίες). Πολλές εταιρείες που βρίσκονται εκτός Ινδίας χρησιμοποιούν θυγατρικές τους στον Μαυρίκιο για να επωφεληθούν από τη Σύμβαση Αποφυγής Διπλής Φορολογίας μεταξύ Ινδίας και Μαυρίκιου.

Η Σιγκαπούρη, όντας ο δεύτερος μεγαλύτερος επενδυτής στην Ινδία με ποσοστό επενδύσεων 25% από το 2015 έως το 2017, απεδείχθη η κορυφαία πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ινδία τα τελευταία τρία συνεχόμενα οικονομικά έτη, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 30% των συνολικών εισροών ΑΞΕ το έτος 2020 και συνολικές επενδύσεις 100 δις δολαρίων την περίοδο 2015 – 2021.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

Διάγραμμα 2

Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ινδία για το οικονομικό έτος 2021 σε ρουπίες.

Πηγή: *Financial Instruments and Investments, statista.com*

Το οικονομικό έτος 2021, η Σιγκαπούρη είχε, για 4^η συνεχή χρονιά, την υψηλότερη εισροή ΑΞΕ στην Ινδία, η οποία αποτιμήθηκε σε πάνω από 15 δισεκατομμύρια δολάρια (17 δις ινδικές ρουπίες).

Οι δύο χώρες έχουν υπογράψει σύμβαση για την αποφυγή διπλής φορολογίας η οποία προσφέρει πληθώρα πλεονεκτημάτων σε εταιρείες που ενέχονται σε εμπορικές δραστηριότητες. Οι κύριες επενδύσεις αφορούν την τεχνολογία, τις υπηρεσίες, τις τηλεπικοινωνίες και την αυτοκινητοβιομηχανία.

Οι περιπτώσεις του Μαυρίκιου και της Σιγκαπούρης είναι ιδιαίζουσες καθώς οι ΑΞΕ προς την Ινδία δεν είναι αποκλειστικά από εγχώριους επενδυτές, αλλά από εταιρείες, ακόμη και ινδικές, οι οποίες έχουν μεταφέρει την έδρα τους

στον Μαυρίκιο και τη Σιγκαπούρη λόγω των προτερημάτων που προσφέρουν όσον αφορά τη φορολογία⁴⁵.

Οι ΗΠΑ παραμένουν ένας από τους μεγαλύτερους επενδυτές στην Ινδία, κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών με το οικονομικό έτος 2021 να κατακτά την τρίτη θέση με ποσοστό επενδύσεων 23% που αντιστοιχεί σε 15.71 δισεκατομμύρια δολάρια. Ποσοστό που αυξήθηκε κατά 223% από το οικονομικό έτος 2020.⁴⁶ Η κυβέρνηση Ομπάμα είχε ανεβάσει το ποσοστό των ΑΞΕ στο 500%, ωστόσο οι 2 τελευταίες κυβερνήσεις προωθούν τις επενδύσεις στην εγχώρια οικονομία.⁴⁷

Άλλοι βασικοί ξένοι επενδυτές είναι η Ολλανδία με ποσοστό 9% και η Ιαπωνία με 5%, με συνολικά ποσά εισροής ξένων κεφαλαίων 34 δις και 35 δις αντίστοιχα. Τον Ιούνιο του 2017 ο πρωθυπουργός της Ινδίας, Μόντι, επισκέφτηκε την Ολλανδία, πράξη που τόνωσε τις διμερείς σχέσεις σε πολιτικό επίπεδο και κατέληξε σε Συμφωνία Μνημονίου και σε αμφίπλευρες συμφωνίες για συνεργασία στους τομείς της οικονομίας, της εκπαίδευσης, του εμπορίου και της τεχνολογίας⁴⁸.

Η Ιαπωνία είχε θέσει στόχο το 2019 να διπλασιάσει το ποσοστό επενδύσεων και εταιρειών στην Ινδία, ωστόσο παρόλο που σε γενικό πλαίσιο η Ιαπωνία είναι από τους κύριους επενδυτές ΑΞΕ στην Ινδία το ποσοστό έχει μειωθεί τα έτη 2020 και 2021. Οι ΑΞΕ από την Ιαπωνία παρατηρούνται κυρίως στους τομείς της αυτοκινητοβιομηχανίας, των τηλεπικοινωνιών, του ηλεκτρικού εξοπλισμού, των προϊόντων λιανικής πώλησης και της φαρμακοβιομηχανίας.

⁴⁵ INDIA OUTBOUND, (2018), *Exploring US and Singapore's FDI in India*, 19/07/2018, <https://indiaoutbound.org/exploring-us-and-singapores-fdi-in-india/>

⁴⁶ INDIA Briefing, *Who were the top investor countries in India in FY21?*, 18/08/2021 <https://www.india-briefing.com/news/india-reports-us81-72-billion-in-fdi-in-fy21-top-trends-22366.html/>

⁴⁷ INDIA OUTBOUND, (2018), *Exploring US and Singapore's FDI in India*, 19/07/2018, <https://indiaoutbound.org/exploring-us-and-singapores-fdi-in-india/>

⁴⁸ Embassy of India, (2018), *The Hague The Netherlands, India Netherlands Relations*, January 2018, <http://www.indianembassy.nl/eoi.php?id=Bilateral>

Με τα νέα μέτρα της ινδικής κυβέρνησης για αλλαγές στο φορολογικό σύστημα οι επενδύσεις έχουν επεκταθεί και στον κατασκευαστικό τομέα⁴⁹⁵⁰.

3.7 Οδοί Έγκρισης ΑΞΕ

Μετά το άνοιγμα της οικονομίας το 1991 το επενδυτικό σκηνικό έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές με αποτέλεσμα η Ινδία να βρίσκεται στις 100 πρώτες χώρες που βρίσκονται στο “Ease of Doing Business”.

Την περίοδο 2014-2015 οι ΑΞΕ στην Ινδία ήταν μόλις 45,15 δις δολάρια και με τις νέες επενδυτικές πολιτικές υπήρξε αύξηση της τάξεως του 65,3% με αποτέλεσμα οι ΑΞΕ την περίοδο 2014-2021 οι επενδύσεις να φτάσουν 312,05 δις κατατάσσοντάς την ως την πέμπτη χώρα με ΑΞΕ στον κόσμο.

Η ινδική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα κατανοητό, διαυγές και προσιτό πλαίσιο πολιτικής για τους νέους ξένους επενδυτές, προσελκύοντας όλο και περισσότερες πολυεθνικές στην Ινδία χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες.

Η είσοδος ΑΞΕ στη χώρα χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες: μέσω της αυτομάτου οδού, μέσω της κυβερνητικής οδού και των συνδυασμό αυτών.

Αυτόματη οδός

Ξένοι επενδυτές ή ημεδαπές εταιρείες δε χρειάζονται επενδυτική άδεια από την κυβέρνηση της Ινδίας, εκτός από συγκεκριμένους τομείς. Εξαιρέση στον κανόνα αποτελούν χώρες που μοιράζονται χερσαία σύνορα με την Ινδία ή ξένοι επενδυτές που προέρχονται από χώρες που μοιράζονται χερσαία σύνορα με την Ινδία, όπως για παράδειγμα κάτοικοι του Πακιστάν ή εταιρείες με βάση το Πακιστάν, μπορούν να κάνουν επενδύσεις μόνο μέσω της κυβερνητικής οδού και σε τομείς ή δραστηριότητές εκτός της άμυνας, του

⁴⁹ MUFG, Global Business Division, (2017), *Japanese Investments in India – Prospects and Challenges*, 31/10/2017, MUFG

⁵⁰ Economic Times, Japan’s Investments in India getting diverse, 27/05/2018, <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/finance/japans-investments-in-india-getting-diverse/articleshow/58863341.cms>

διαστήματος, της ατομικής ενέργειας και άλλων τομέων όπου απαγορεύονται οι ΑΞΕ⁵¹.

Κυβερνητική οδός

Οι επενδυτές πρέπει να ακολουθήσουν μια συγκεκριμένη διαδικασία για να πάρουν κυβερνητική έγκριση, πριν από επένδυση. Η διαδικασία χωρίζεται σε τρία μέρη, πρώτα οι επενδυτές κάνουν εσωτερική διαδικασία όπου η αίτηση διαμοιράζεται στη RBI, στη FEMA, στη DIPP και στο Υπουργείο Εσωτερικών υποθέσεων προκειμένου να καταθέσουν τα σχόλια τους. Η διαδικασία διαρκεί από 6 έως 8 εβδομάδες και το τελικό στάδιο, δηλαδή η επαλήθευση όλων των στοιχείων και σχολίων και η τελική έγκριση δίνεται μετά από 2 μήνες⁵².

3.8 Τομείς για Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Μετά την ανάληψη της εξουσίας από την Κυβέρνηση Μόντι και τις πρωτοβουλίες για προσέλκυση ΑΞΕ στην Ινδία, παρατηρείται πλήρης απελευθέρωση στους τομείς όπου αλλοδαποί μπορούν να επενδύσουν, αλλά και αύξηση στο επιτρεπτό ποσοστό επί της συνολικής επένδυσης. Το 2016 το ποσοστό διευρύνθηκε ακόμη και σε τομείς που μέχρι τότε υπήρχαν αυστηροί περιορισμοί όπως ο αμυντικός τομέας. Σήμερα οι ξένοι επενδυτές έχουν τη δυνατότητα να επενδύουν έως και στο 100% μέσω της αυτομάτου ή της κυβερνητικής οδού σχεδόν σε όλους τους τομείς.

Ωστόσο υπάρχουν οι παρακάτω διακρίσεις:⁵³

⁵¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Government of India, Ministry of Commerce & Industry, Department for Promotion of Industry and Internal Trade. FDI Policy System, Press Note No.4 (Series 2020)

⁵² Invest India, *Procedures for Governmental Approval*, 16/08/2021, <https://www.investindia.gov.in/foreign-direct-investment>

⁵³ Make in India, *Sectors*, 17/08/2021 www.makeinindia.com

Τομείς με ανώτατο όριο συμμετοχής στην επένδυση

Διύλιση πετρελαίου από Επιχειρήσεις Δημοσίου Τομέα (49%)

- Τηλεπικοινωνίες (74%)
- Καλωδιακά Δίκτυα (49%)
- Υπηρεσίες εκπομπής περιεχομένου – Ραδιόφωνο (26%), Ειδησεογραφικά τηλεοπτικά κανάλια (26%)
- Έντυπα ΜΜΕ που ασχολούνται με ειδήσεις και επικαιρότητα (26%)
- Υπηρεσίες αεροπορικών μεταφορών - προγραμματισμένες αεροπορικές μεταφορές (49%), μη προγραμματισμένες αεροπορικές μεταφορές (74%)
- Υπηρεσίες εδάφους - Πολιτική αεροπορία (74%)
- Δορυφόροι- εγκατάσταση και λειτουργία (74%)
- Ιδιωτικές υπηρεσίες ασφαλείας (49%)
- Τραπεζική Ιδιωτικού Τομέα - Εκτός από υποκαταστήματα ή θυγατρικές (74%)
- Τραπεζική Δημόσιου Τομέα (20%)
- Συναλλαγές εμπορευμάτων (49%)
- Εταιρείες πιστωτικών πληροφοριών (74%)
- Εταιρείες υποδομών στην αγορά κινητών αξιών (49%)
- Ασφάλιση και υπο-δραστηριότητες (49%)
- Ηλεκτροδότηση (49%)
- Άμυνα (49%)
- Συνταξιοδοτικός Τομέας (49%)

Τομείς για τους οποίους απαιτείται έγκριση της Κεντρικής Κυβέρνησης

- Τομέας τσαγιού, συμπεριλαμβανομένων των φυτειών - 100%
- Εξόρυξη και διαχωρισμός ορυκτών και μεταλλευμάτων τιτανίου - 100%
- ΑΞΕ σε επιχειρησιακά είδη που προορίζονται για κλάδους μικρής κλίμακας - 100%
- Άμυνα - έως 49%
- Τηλεόραση - άνω του 49% και έως 74%
- Υπηρεσίες εκπομπής περιεχομένου: αύξηση σύνδεσης καναλιών ειδήσεων και επικαιρότητας - 26%, αύξηση σύνδεσης τηλεοπτικών καναλιών εκτός ειδήσεων και επικαιρότητας - 100%
- Έκδοση/εκτύπωση επιστημονικών και τεχνικών περιοδικών/εξειδικευμένων περιοδικών/περιοδικών - 100%
- Έντυπα μέσα: έκδοση εφημερίδων και περιοδικών που ασχολούνται με ειδήσεις και επικαιρότητα - 26%, Έκδοση ινδικών εκδόσεων ξένων περιοδικών που ασχολούνται με ειδήσεις και επικαιρότητα - 26%
- Ραδιόφωνο - 26%
- Έκδοση πανομοιότυπων των ξένων εφημερίδων - 100%
- Αεροδρόμια (μέσω επενδύσεων Brownfield) - άνω του 74%
- Μη προγραμματισμένες αεροπορικές μεταφορές - άνω του 49% και έως 74%
- Υπηρεσίες εδάφους - άνω του 49% και έως 74%
- Δορυφόροι - εγκατάσταση και λειτουργία - 74%
- Ιδιωτικοί οργανισμοί κινητών αξιών - 49%
- Τηλεπικοινωνίες - άνω του 49%

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

- Λιανικό Εμπόριο - άνω του 49%
- Εταιρεία Διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων - άνω του 49% και έως 100%
- Τραπεζική Ιδιωτικού Τομέα (εκτός θυγατρικών/υποκαταστημάτων) - άνω του 49% και έως 74%, Τραπεζική Δημόσιου Τομέα - 20%
- Ασφάλιση - άνω του 26% και έως 49%
- Συνταξιοδοτικός Τομέας - άνω του 26% και έως 49%
- Φαρμακευτικά προϊόντα – μέσω επενδύσεων Brownfield - 100%

Απαγορευμένοι τομείς

- Λοταρία συμπεριλαμβανομένων κρατικών, ιδιωτικών και διαδικτυακών λοταριών
- Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα συμπεριλαμβανομένων των καζίνο
- Chit funds (Σύστημα δανεισμού στην Ινδική οικονομία)
- Nidhi – Μη-τραπεζική χρηματοοικονομική εταιρεία (δανεισμός από μέλη σε μέλη μόνο).
- Επιχειρήσεις ακινήτων (εκτός από τον κατασκευαστικό τομέα)
- Παραγωγή πούρων, τσιγάρων και ειδών καπνού καθώς και υποκατάστατα αυτών
- Υπηρεσίες όπως νομικές, λογιστικές, λογιστικές και ελεγκτικές.
- Δραστηριότητες / τομείς που δεν είναι ανοιχτοί σε επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα π.χ. Ατομική Ενέργεια και Σιδηροδρομικές Μεταφορές (εκτός από την κατασκευή, λειτουργία και συντήρηση των έργων προαστιακού δικτύου, τρένων υψηλής ταχύτητας, εμπορικές γραμμές, ηλεκτροκίνηση σιδηροδρόμων, συστήματα σηματοδότησης, τερματικούς σταθμούς εμπορευμάτων και επιβατών, υποδομές σε βιομηχανικά πάρκα που αφορούν σιδηροδρομικές γραμμές, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρικών

σιδηροδρομικών γραμμών και συνδέσεις με την κύρια σιδηροδρομική γραμμή και συστήματα Ταχείας Μαζικής Μεταφοράς.

Οι Νόμοι περί Ρυθμίσεων για τη Διαχείριση Συναλλάγματος και Βιομηχανικής Πολιτικής και Διαδικασιών ρυθμίζουν την εξαγορά ινδικών οργανισμών από αλλοδαπούς επενδυτές, ιδιώτες ή οργανισμούς.

Οι συναλλαγματικές συναλλαγές των ξένων επενδυτών με την Ινδία διέπονται από τις διατάξεις του νόμου Foreign Exchange Management Act (FEMA) καθώς το αντίστοιχο νομικό πλαίσιο.

3.9 Ιδιωτικές Επενδύσεις vs Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Ενώ οι άμεσες ξένες επενδύσεις ευδοκimoύν, οι ιδιωτικές επενδύσεις πέφτουν κατακόρυφα.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις εξαρτώνται από μια σειρά παραγόντων-μακροοικονομική σταθερότητα, υψηλές αποταμιεύσεις νοικοκυριών, παραγωγικότητα, πρόσβαση σε πίστωση, εξυγίανση μη εξυπηρετούμενων περιουσιακών στοιχείων, εκκαθάριση ισολογισμών κ.ο.κ. Ενώ οι εγχώριες ιδιωτικές επενδύσεις παραμένουν χαμηλές, οι ξένοι επενδυτές έχουν δείξει πίστη στην ιστορία της Ινδίας.

Η Παγκόσμια Έκθεση Επενδύσεων των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη, που δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2021, αποκάλυψε ότι η Ινδία έγινε ο πέμπτος μεγαλύτερος αποδέκτης εισροών άμεσων ξένων επενδύσεων στον κόσμο το 2020. Οι ακαθάριστες εισροές ΑΞΕ ανήλθαν σε 32 δισεκατομμύρια δολάρια τους πρώτους πέντε μήνες του 2021 - κοντά στο 37% του συνόλου της εισροής το 2020.

Ο πρωθυπουργός Μόντι, σε συνάντηση με τις ινδικές αποστολές και άλλους εμπλεκόμενους φορείς στο εμπόριο, προσπάθησε για μεγαλύτερη ενσωμάτωση μεταξύ αποστολών στο εξωτερικό και Ινδών εξαγωγέων και

κατασκευαστών. Ανέφερε ότι η κυβέρνηση είχε λάβει μια μεγάλη απόφαση για τους εξαγωγείς, δίνοντάς τους 88.000 ρούβλια ως ασφαλιστική κάλυψη.

Η κυβέρνηση εισήγαγε επίσης μια τροπολογία για τον τερματισμό της αναδρομικής φορολόγησης, η οποία είχε τρομάξει τους επενδυτές και είχε μπλέξει την Ινδία σε διεθνείς διαφορές, εκτός από το να αμαυρώσει τη φήμη της Ινδίας στην εκτέλεση συμβάσεων.

Η ζήτηση είναι απίθανο να αυξηθεί έως ότου η οικονομία παρουσιάσει στροφή και υπάρξει αύξηση των εισοδημάτων, των θέσεων εργασίας και των ευκαιριών. Παρόλο που η κυβέρνηση πιέζει την India Inc. να επενδύσει, σε παγκόσμιο επίπεδο, οι κυβερνήσεις έχουν αναλάβει έναν πιο προληπτικό ρόλο για την ενίσχυση της ζήτησης και την έναρξη του επενδυτικού κύκλου.

Οι ΗΠΑ ενέκριναν πρόσφατα μια ώθηση υποδομής τρισεκατομμυρίων δολαρίων, εκτός από την ελάφρυνση μετρητών που δόθηκε σε ομάδες εισοδήματος. Οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν εφαρμόσει ένα μείγμα νομισματικών και δημοσιονομικών μέτρων για να αυξήσουν τη ζήτηση. Ενώ η Ινδία έχει επικεντρωθεί στην παροχή βοήθειας σε όσους βρίσκονται στο κάτω μέρος της πυραμίδας, η μεσαία τάξη και τα εκατομμύρια που έπεσαν κάτω από αυτή είχαν μικρή βοήθεια.

Η Ινδία έχει θέσει στόχο να γίνει μια οικονομία 5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων. Οι βιομηχανίες θα επενδύσουν όταν δουν αύξηση της ζήτησης, η οποία συνήθως οφείλεται στο πλεόνασμα εισοδήματος. Η κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί στις μεταρρυθμίσεις, έχει παραβλέψει τη σημασία της άμεσης τροφοδοσίας της ζήτησης για να ενισχύσει τις επενδύσεις, αλλά όλο αυτό το εγχείρημα έχει κόστος στην ανάπτυξη της Ινδίας καθώς πρέπει να τροφοδοτήσει τη ζήτηση και να διευκολύνει τις επιχειρήσεις να επενδύσουν ώστε να βελτιώσει την εμπιστοσύνη των Ινδών στην οικονομία και να ωθήσει τις εταιρείες να δαπανήσουν.⁵⁴

⁵⁴ Punj, Shweta, (2021), *Why domestic investment remains slumped even though FDI is at a record high*, accessed 20 August 2021, www.indiatoday.in, <https://www.indiatoday.in/india-today-insight/story/>

3.10 Συμπέρασμα

Η Ινδία έχει καταστεί ένας από τους σημαντικούς προορισμούς για τους ξένους επενδυτές από το 1991. Εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό, δημοκρατικό περιβάλλον, ανεκμετάλλευτες αγορές, χαμηλοί μισθοί και βιώσιμοι ρυθμοί ανάπτυξης προστίθενται στη λίστα με τα πλεονεκτήματα που προσφέρει στους επενδυτές και αποτελούν τους λόγους πίσω από τις εισροές ΑΞΕ τα τελευταία χρόνια. Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης για προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, οι συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας, η παράκαμψη της γραφειοκρατίας και η απλοποίηση των επενδυτικών διαδικασιών, αλλά και η συνεχής απελευθέρωση τομέων όπου επιδέχονται επενδύσεων έχουν μετατρέψει την Ινδία σε δυνατό αντίπαλο στον χώρο των ΑΞΕ. Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη κατανόησης των τάσεων των ΑΞΕ και της επιρροής τους στο εμπόριο και την ανάπτυξη, αλλά και της τόνωσης των ιδιωτικών επενδύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις εισροές ΑΞΕ – Η μετα-Covid εποχή

4.1 Εισαγωγή

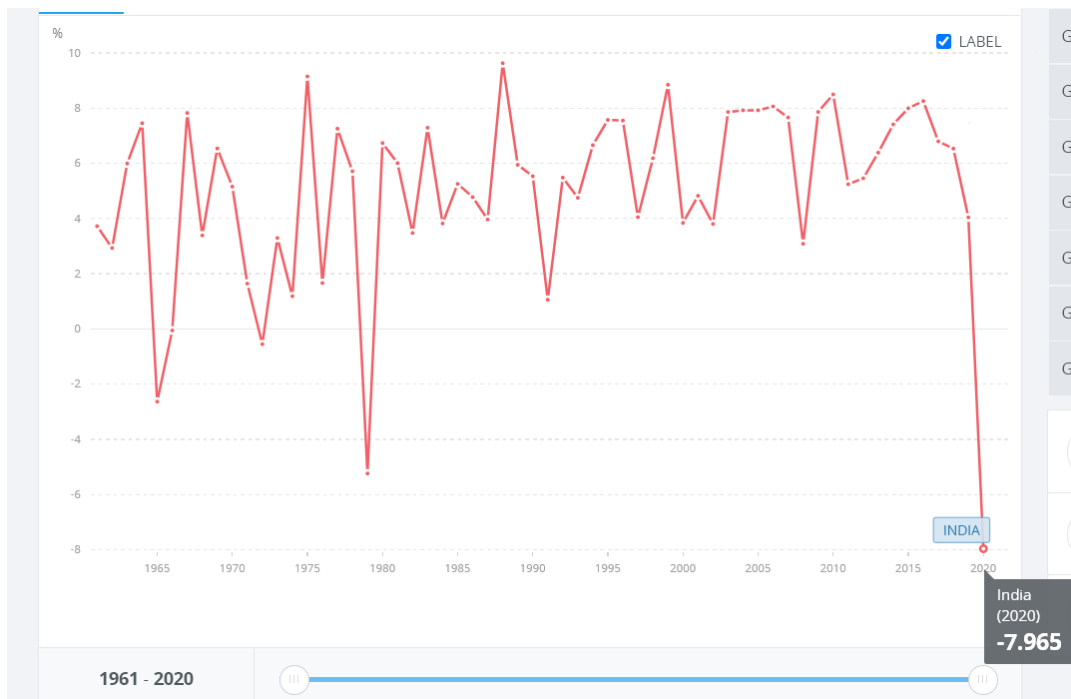
Η παγκόσμια οικονομία φαίνεται να βυθίζεται καθώς η πανδημία Covid19 απειλεί να φέρει περαιτέρω ύφεση, γεγονός που έχει μεγάλες επιπτώσεις στις ΑΞΕ. Σε αυτό το κεφάλαιο θα εστιάσουμε στις επιπτώσεις που έχει η πανδημία στην εισροή ξένων κεφαλαίων στην Ινδία, αλλά και τι έπεται αυτής καθώς η Ινδία έχει εναποθέσει όλες της τις ελπίδες στην προσέλκυση ξένων επενδυτών.

4.2 Οι επιπτώσεις της πανδημίας Covid19 στις εισροές ΑΞΕ

Η πανδημία προκάλεσε αναταραχή σε ολόκληρη την υφήλιο και η Ινδία δεν αποτέλεσε εξαίρεση καθώς το οικονομικό έτος 2020 παρουσίασε μείωση του ΑΕΠ κατά 8%.

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

Διάγραμμα 3
Ανάπτυξη ΑΞΕ Ινδίας για το έτος 2020.

Πηγή: World Bank

Η πτώση αυτή είχε δυσμενείς επιπτώσεις, διεθνώς, σε όλους τους οικονομικούς τομείς συμπεριλαμβανομένων των ΑΞΕ στις οποίες παρατηρήθηκε μείωση των εισροών κατά 42% το 2020.⁵⁵

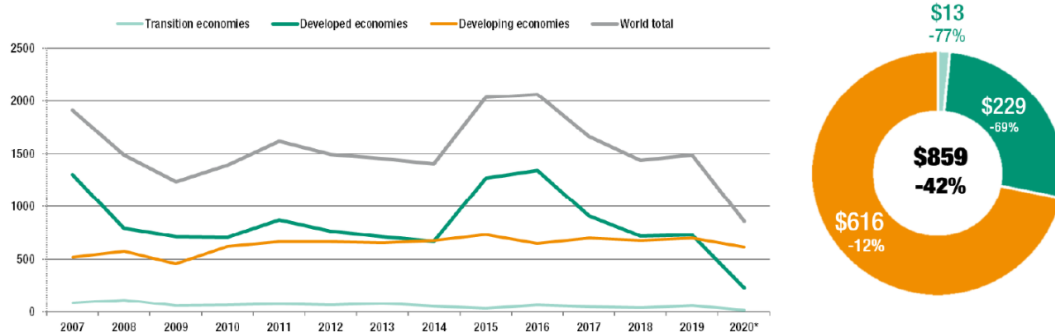
⁵⁵ OECD, (2021), *Foreign Direct Investments in Figures*, OECD

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

Διάγραμμα 4:

Παγκόσμιες Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για την περίοδο 2007-2020.

FDI inflows: global and by group of economies, 2007–2020 (billions of US dollars)

Πηγή: United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

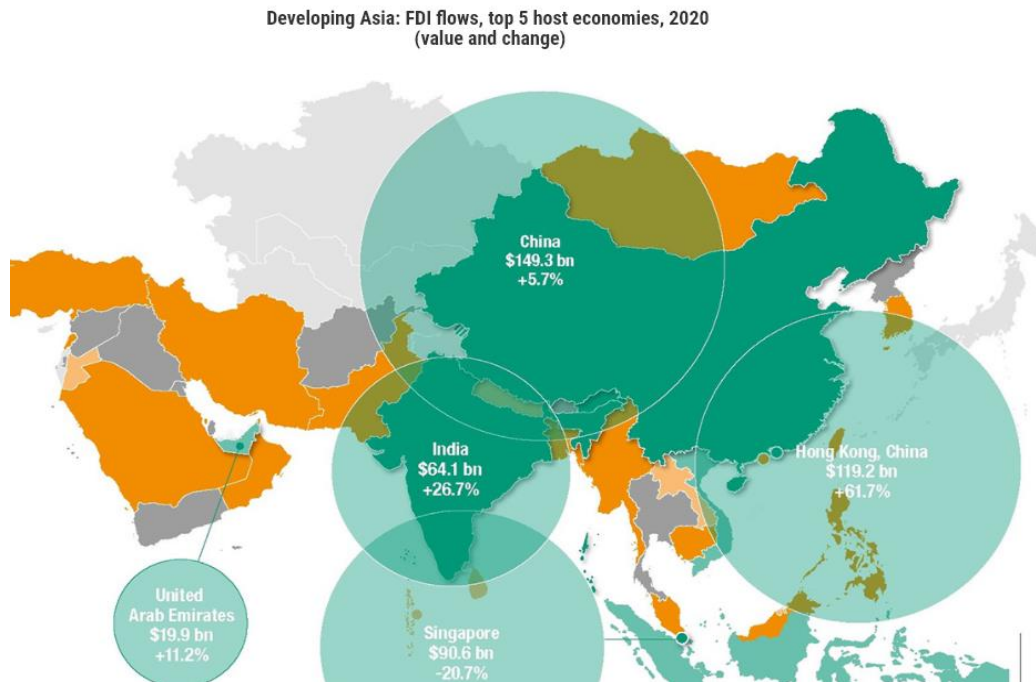
Στην περίπτωση της Ινδίας όμως, η πανδημία λειτούργησε αντιστρόφως ανάλογα αφού υπήρξε αύξηση 27% (64 δις δολάρια), από το οικονομικό έτος 2019, στις εισροές ξένων κεφαλαίων κατατάσσοντας τη χώρα ως 5^ο μεγαλύτερο αποδέκτη ΑΞΕ παγκοσμίως για το 2020.⁵⁶

⁵⁶ United Nations Conference on Trade and Development, (2021), *World Investment Report 2021, Annual Report*, UNCTAD

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

Διάγραμμα 4:

Οι 5 κορυφαίες χώρες-αποδέκτες Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, 2020.

Πηγή: United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

Το ήδη ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης για επιπλέον αναθεώρηση των πολιτικών στο επενδυτικό τοπίο λόγω της πανδημίας βοήθησαν στην άνοδο των ΑΞΕ την περίοδο της πανδημίας, κυρίως λόγω επενδύσεων στους τομείς της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών και διασφάλισαν τη συνεχή εισροή ξένων κεφαλαίων στη χώρα.

Η αύξηση στους δύο αυτούς τομείς ήταν φυσικό επόμενο με την πανδημία να δημιουργεί ζήτηση άνευ προηγουμένου για ψηφιακή υποδομή και υπηρεσίες με αποτέλεσμα στοχευμένες επενδύσεις έργων Greenfield.

Τα νέα μέτρα εν όψει των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας αποτελούν μια αναθεωρημένη έκδοση της πολιτικής ΑΞΕ κυρίως για την προστασία των ινδικών επιχειρήσεων, αλλά και τον περιορισμό των ευκαιριακών εξαγορών τους, αφού εκείνες, των οποίων η αγοράία αξία έχει πληγεί, είναι ευάλωτες.

Η νέα τροπολογία απαιτεί ορισμένες επενδύσεις να προέρχονται αποκλειστικά δια μέσου της κυβερνητικής και όχι δια της αυτομάτου οδού. Οι αλλαγές έχουν ως στόχο εταιρείες ή ιδιώτες από χώρες που μοιράζονται χερσαία σύνορα με την Ινδία, αλλά και κεφάλαια αυτών που θα δρομολογούνταν μέσω άλλων εθνών. Με άλλα λόγια, με τη νέα τροποποίηση, οι ΑΞΕ σε αυτές τις περιπτώσεις θα απαιτούν έγκριση από την κυβέρνηση της Ινδίας, πράγμα που σημαίνει ότι η κυβέρνηση είναι σε θέση να παρακολουθεί την έκταση αυτών των επενδύσεων και να δώσει την έγκρισή της, εάν το επιλέξει. Το ίδιο ισχύει και για μεταβιβάσεις ιδιοκτησίας που ωφελούν τις συνορεύουσες χώρες.

Η Ινδία δε φαίνεται να κατονομάζει τους γείτονες επενδυτές της στους νέους κανόνες, όμως κύριοι στόχοι φαίνεται ότι είναι το Πακιστάν και η Κίνα. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, κινεζικές εταιρείες φαίνεται ότι επένδυσαν σε ινδικές οντότητες με βλέψεις για επέκταση παγκοσμίως, ακόμη και στην ανταγωνίστρια, Ινδία.

Σύμφωνα με την έκθεση Confederation of Indian Industry (CII) και της Ernst & Young (EY)⁵⁷, η Ινδία αναμένεται να προσελκύσει ξένες άμεσες επενδύσεις ύψους 120-160 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ ετησίως έως το 2025. Τα τελευταία 10 χρόνια, η χώρα παρουσίασε αύξηση του ΑΕΠ κατά 6,8% ενώ οι ΑΞΕ αυξήθηκαν στο ΑΕΠ στο 1,8%.

Όσον αφορά την ελκυστικότητα, οι επενδυτές κατέταξαν την Ινδία στην τρίτη θέση. Το 80% των επενδυτών έχει σχέδια να επενδύσει στην Ινδία τα επόμενα 2-3 χρόνια, ενώ το 25% ανέφερε επενδύσεις αξίας άνω των 500 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, ανέφεραν οι Economic Times.

⁵⁷ Confederation of Indian Industry, (2020), *CII - EY FDI Survey of MNCs: India amongst the top three choices for future investments*, [Press Release], (Accessed 13 October 2020), Available from: <https://www.cii.in/>

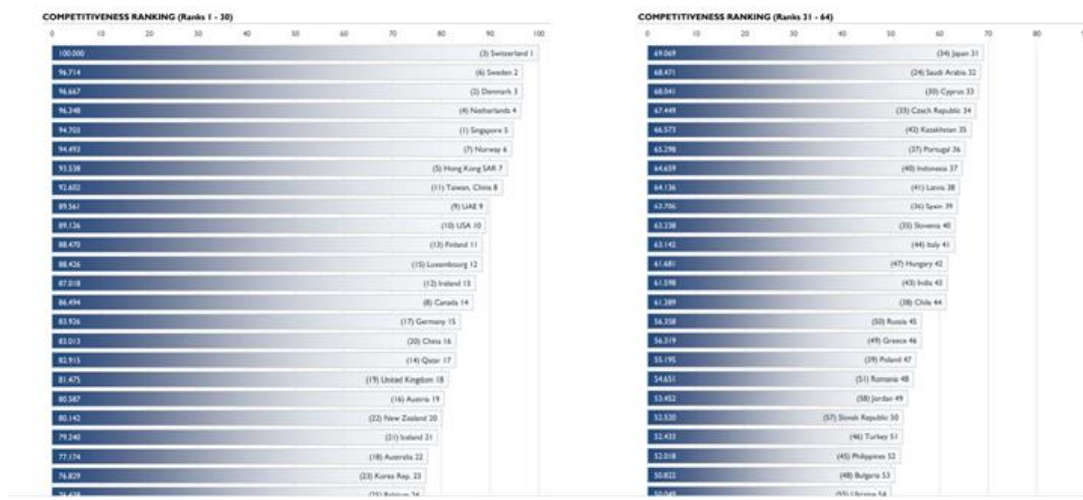
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

4.3 Η μετα-COVID εποχή

Η Ινδία κατέλαβε την 43η θέση στον ετήσιο Παγκόσμιο Δείκτη Ανταγωνιστικότητας του Ινστιτούτου για τη Διοικητική Ανάπτυξη (IMD) 2021. Σύμφωνα με το IMD, οι εξελίξεις της Ινδίας στην αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης οφείλονται κυρίως στα σχετικά σταθερά δημόσια οικονομικά (παρά τις προκλήσεις που προκαλούνται από τον COVID-19) και στη χρηματοδότηση και τις επιδοτήσεις που προσφέρει η κυβέρνηση σε ιδιωτικές επιχειρήσεις με αποτέλεσμα το επενδυτικό ενδιαφέρον Ινδών και ξένων επενδυτών.

Διάγραμμα 5

Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας 2021

Πηγή: IMD, World Competitiveness Ranking

Ταυτόχρονα, οι μεταρρυθμίσεις της χώρας με βάση την μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας, η προοπτική εκμετάλλευσης φυσικών πόρων και η στοχευμένη προσπάθεια εκπαίδευσης του ανειδίκευτου πληθυσμού της, καθιστά την Ινδία ως μια από τις δέκα κορυφαίες χώρες υποδοχής ΑΞΕ στον κόσμο. Μάλιστα η βιβλιογραφία, αναφέρει εκτενώς πως χάριν των ΑΞΕ και κατ' επέκτασιν αναπτυγμένων χωρών, η Ινδία αποκτά βιομηχανική τεχνογνωσία.

4.4 Συμπέρασμα

Η πανδημία αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για ΑΞΕ παγκοσμίως. Παρόλα αυτά, στην Ινδία καταγράφηκε ρεκόρ εισροών ξένων επενδύσεων ακόμη και σε μια τέτοια περίοδο κρίσεως όπου οι περισσότεροι επενδυτές βρίσκονται σε στάση αναμονής και σχεδιάζουν προσεχτικά τα επόμενα βήματα τους. Η Ινδία σε μια ύστατη προσπάθεια να προστατεύσει τις ινδικές επιχειρήσεις εισάγει νέα τροπολογία αποκλείοντας χώρες που συνορεύουν με αυτή αυξάνοντας ταυτόχρονα το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα. Η πανδημία ωστόσο δεν έχει φτάσει στο τέλος της και παρόλο που οι επενδυτές προτίθενται να επενδύσουν τα επόμενα χρόνια στην Ινδία σε μεγαλύτερο ποσοστό, αν δεν υπάρξει σωστή διαχείριση του Covid19 οι συνέπειες θα είναι καταστροφικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Συμπεράσματα της έρευνας

Τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής έρευνας ανέδειξαν τις ΑΞΕ ως έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την ανάπτυξη της Ινδίας, ωστόσο, δεν αποτελούν την μοναδική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξή της. Υπάρχουν διάφοροι άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη κάθε κράτους, όπως η παραγωγικότητα, η συσσώρευση κεφαλαίων, η τεχνολογική πρόοδος και η αύξηση του πληθυσμού, που θα μπορούσαν να είναι αντικείμενο μιας διαφορετικής έρευνας, κυρίως σε σχέση με την γεωστρατηγική θέση της Ινδίας και την πολιτική της διπλωματία.

Η Ινδία έχει εστιάσει στην προσέλκυση ξένων κεφαλαίων για την ανάπτυξη της, ενώ φαίνεται ότι υπάρχει ανάγκη σαφούς πολιτικής για εγχώριες επενδύσεις, εσωτερική αναδιάρθρωση και διασύνδεση με τις διεθνείς αγορές προκειμένου να επιτευχθεί μια σημαντικά βιώσιμη, μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Έτσι παρά το μέγεθός της, λόγω των παθογενειών του συστήματός της, δεν φαίνεται να είναι σε θέση να αξιοποιήσει τις ΑΞΕ και τη διάχυσή τους στην οικονομία της. Αυτό οφείλεται στην ασθενή πολιτική βούληση για εσωτερική αναδιάρθρωση, στην έλλειψη συγκεκριμένων μέτρων οικονομικής στρατηγικής και την επιβολή τους στην ενδοχώρα και στις διεθνείς αγορές.

Σύμφωνα με τον Akhil Gupta⁵⁸, η υπερβολική γραφειοκρατία, το αποκαλούμενο *red-tapism*⁵⁹, προκαλεί συνεχείς καθυστερήσεις στην υλοποίηση νέων ξένων επενδύσεων αποθαρρύνοντάς τες, ενώ οι μεταρρυθμίσεις στην δημόσια διοίκηση, στα εργασιακά και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παραμένουν ατελείς.

⁵⁸ Gupta, Akhil (2021), *Red Tape: Bureaucracy, Structural Violence and Poverty in India*, Duke University Press, Durham and London

⁵⁹ Ο ορισμός *red-tapism* ή «γραφειοκρατία» χρησιμοποιείται συνήθως για να δείξει την περιττή γραφειοκρατία που παρεμβαίνει στην καθημερινή λειτουργία ενός οργανισμού - ιδίως μιας επιχείρησης.

Η Ινδία παρά το τεράστιο εργατικό δυναμικό της και την αποδεδειγμένη ικανότητά της να διαθέτει βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας και καταρτισμένο ανθρώπινο κεφάλαιο, αυτό δεν υπερβαίνει το 0.2% του συνολικού εργατικού δυναμικού, λόγω των τρομερών κοινωνικών ανισοτήτων και της έλλειψης προσφοράς εργασίας σε μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού. Ο αποκλεισμός αυτός σε συνδυασμό με έλλειψη δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τη δημιουργία επαγγελματικών σχολείων κατάρτισης και εξειδίκευσης αποτελούν τροχοπέδη στην τεχνολογική ανάπτυξη της χώρας, σε μια περίοδο που ο ρυθμός τεχνολογικών αλμάτων είναι ραγδαίος με επίπτωση στην προσέλκυση ΑΞΕ.

Εάν η Ινδία μπορούσε να αφομοιώσει με ταχύ ρυθμό την τεχνολογία και τεχνογνωσία που της προσφέρεται μέσω των ΑΞΕ, αναπτυγμένων χωρών και ξένων επενδυτών, θα ήταν σε θέση να προωθήσει μια σειρά από πολιτικές, θεσμοθετημένες ή άτυπες, αλλά και την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία υποδομών στηριζόμενη στο ανθρώπινο δυναμικό της, εξαλείφοντας σε μεγάλο βαθμό τις όποιες κοινωνικοοικονομικές αντιξοότητες. Ο διακεκριμένος οικονομολόγος και νομπελίστας Έρικ Μάσκιν⁶⁰ σε ομιλία του αναφέρει πως ενώ η παγκοσμιοποίηση έχει τριπλασιάσει το ΑΕΠ της Ινδίας, οι εργαζόμενοι στη χώρα έχουν μείνει εκτός, κυρίως λόγω των κοινωνικών ανισοτήτων, αλλά και λόγω των γραφειοκρατικών της δομών, τη μη ύπαρξη σοβαρού ανταγωνισμού και την υστέρηση της σε βασικές υποδομές και δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού.

Υπάρχει μια καλά εδραιωμένη συσχέτιση μεταξύ της ανισότητας και της κοινωνικής και πολιτικής αστάθειας. Στην πραγματικότητα, η αύξηση της ανισότητας σε χώρες όπως η Ινδία, έχει οδηγήσει σε μεγάλη πολιτική πόλωση και άνοδο του αυταρχισμού, με τεράστιο χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών και συρρίκνωση της μεσαίας τάξης, με αποτέλεσμα, την αποθάρρυνση των

⁶⁰Press Trust of India, (2021), *Globalisation tripled India GDP but workers have been left out: Economist*, Business Standard
https://www.business-standard.com/article/economy-policy/globalisation-tripled-india-gdp-but-workers-have-been-left-out-economist-121073100952_1.html

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

ξένων επενδύσεων και την αφομοίωση και εν γένει την αναβάθμιση του ρόλου των ΑΞΕ στην οικονομική της μεγέθυνση.

Βιβλιογραφία

Κυρκίλης, Δημήτριος (2010), *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, 2^η, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική

Λεξικό της Σύγχρονης Οικονομίας, Θεωρητικής & Εφαρμοσμένης, Έκδοση 2^η, 2003, Εκδόσεις Σταφυλίδη

Μπιτζένης, Π. Αριστείδης (2014), *Διεθνής επιχειρηματικότητα και επενδύσεις*, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.

Amaroso Sara – Miller Bettina (2017), *The short-run effects of knowledge intensive greenfield FDI on new domestic entry*, Springer

Bitzenis A. (2009), *The Balkans: Foreign Direct Investment and EU Accession*, Surrey, Ashgate Publishing.

Cardenas M. Brent, Berg R. Zackary (2010), *Conditions for Foreign Direct Investments in India*, New York, Nova Science Publishers, Inc.

Dunning H. John, Narula Rajneesh (1996), *Foreign Direct Investment and Governments: Catalysts for economic restructuring*, London and New York, Routledge

Dunning H. John (1992), *Multinational Enterprises and the Global Economy*, Great Britain, Addison – Wesley Publishing Company

Glossary of Foreign Direct Investment – Terms and Definitions, [No date], www.imf.org

Graham M. Edward & Krugman Paul (1995), *Foreign Direct Investment in the United States*, 3^η, Washington, DC, Peterson Institute for International Economics

Gupta Akhil, (2021), *Red Tape: Bureaucracy, Structural Violence and Poverty in India*, Duke University Press, Durham and London

Meyer E. Klaus. and Estrin Saul (2007), *Acquisition Strategies in European Emerging Markets*, Hampshire, PALGRAVE MACMILLAN

Διαδικτυακές Πηγές και Έρευνες

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (2014), *Μελέτη για τις επενδύσεις στην Ελλάδα*, Αθήνα, ΚΕΠΕ

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ινδία

Πρεσβεία της Ελλάδος στο Ν. Δελχί, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, (2018), Οδηγός Επιχειρείν στην Ινδία 2018, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/india/>

Πρεσβεία της Ελλάδος στο Ν. Δελχί, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, (2020), Οδηγός Επιχειρείν στην Ινδία 2020, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/india/>

Business Standard, *Globalisation tripled India GDP but workers have been left out: Economist*, (2021), https://www.business-standard.com/article/economy-policy/globalisation-tripled-india-gdp-but-workers-have-been-left-out-economist-121073100952_1.html

Confederation of Indian Industry, (2020), CII - EY FDI Survey of MNCs: India amongst the top three choices for future investments, [Press Release], (Accessed 13 October 2020), Available from: <https://www.cii.in/>

Department of Industrial Policy and Promotion (DIPP), Union Budget 2018-19. Media Reports, Press Releases, Press Information Bureau, RNCOS Report. <http://dipp.nic.in/>

Embassy of India, (2018), The Hague The Netherlands, India Netherlands Relations, January 2018, <http://www.indianembassy.nl/eoi.php?id=Bilateral>

Foreign Investment Portal, Department of Industrial Policy & Promotion, Ministry of Commerce and Industry, Government of India <http://www.fifp.gov.in/>

Government of India, Ministry of Commerce and Industry, Press Information Bureau, 05/08/2015

IBEF India Brand Equity Foundation (2018), Foreign Direct Investment (FDI), 04/01/2018 <http://www.ibef.org/economy/foreign-direct-investment.aspx>

IBEF India Brand Equity Foundation (2018), Telecommunications, Telecom Industry in India. <https://www.ibef.org/industry/telecommunications.aspx>

INDIA Briefing, Who were the top investor countries in India in FY21?, 18/08/2021

Invest India - National Investment Promotion and Facilitation Agency (2018), 04/01/2018 <http://www.investindia.gov.in>

Invest India, FDI Policy, 25/09/2018, <https://www.investindia.gov.in/foreign-direct-investment>

INDIA OUTBOUND, Exploring US and Singapore's FDI in India, 19/07/2018, <https://indiaoutbound.org/exploring-us-and-singapores-fdi-in-india/>

INDIA OUTBOUND, Exploring US and Singapore's FDI in India, 19/07/2018, <https://indiaoutbound.org/exploring-us-and-singapores-fdi-in-india/>

India today.in "Why domestic investment remains slumped even though FDI is at a record high", August, 16, 2021, accessed 20 August 2021

Make in India (2018), Foreign Direct Investment, 04/01/18
<http://www.makeinindia.com/policy/foreign-direct-investment>

Ministry of Skill Development and Entrepreneurship, National Skill Development India, 2018, <https://www.msde.gov.in/nationalskillmission.html>

Economic Times, Global Business Division, Japanese Investments in India – Prospects and Challenges, 31/10/2017, MUFG, Japan's Investments in India getting diverse, 27/05/2018, <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/finance/>

OECD, (2008), Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, 4th, OECD

OECD, (2021), Foreign Direct Investments in Figures, OECD

Organization for Economic Co-operation and Development (2002), *Foreign Direct Investment for Development, Maximizing Benefits, Minimizing Costs*, Overview Analysis, OECD

Punj, Shwweta, (2021), Why domestic investment remains slumped even though FDI is at a record high, accessed 20 August 2021, www.indiatoday.in, <https://www.indiatoday.in/india-today-insight/story/>

Segal Troy, (2021), Greenfield vs. Brownfield Investments: What's the Difference?, Investopedia, 26/07/2021, www.investopedia.com, <https://www.investopedia.com/>

The World Bank, (2020), India GDP (current US\$), <https://data.worldbank.org/country/IN>

The World Bank (2017), Doing Business / Measuring Business Regulations, 04/01/2018
<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/india>

The World Bank (2019), Economy Rankings, 04/01/2020
<http://www.doingbusiness.org/rankings>

World Economic Forum (2017), Global Competitiveness Index 2017-2018, 04/01/2017

<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/#economy=IND>

World Trade Organization (1996), *Trade and Foreign Direct Investment*, Report, Chapter 4, WTO

U.S. Commercial Service in India (2018), Export.Gov, India – Political Environment, 10/10/2018, <https://www.export.gov/article?id=India-Political-Environment>

United Nations Conference on Trade and Development (2000), *Cross-border Mergers and Acquisition and Development*, World Investment Report 2000, UNCTAD

United Nations Conference on Trade and Development (2017), *Investment and The Digital Economy*, World Investment Report 2017, UNCTAD

United Nations Conference on Trade and Development, (2021), World Investment Report 2021, Annual Report, UNCTAD